

Een levendig verenigingsleven, een levendige democratie?

Hoe de mate van sociale integratie invloed heeft op de kans op politieke participatie.

Student: Onno Haagsma (S3765598)

Vak: Bachelorwerkstuk Sociologie

Begeleidend docent: dr. J. Dijkstra

Tweede beoordelaar: dr. R. C. Smaniotto

Woordenaantal: 15.623 woorden (incl. Bijlage 1, 2 en 3)

Datum: 8 juni 2022

Abstract: Al lange tijd wordt er onderzoek gedaan naar de invloed van sociale integratie op het functioneren van de democratie, naar de relatie tussen het individu en de gemeenschap en naar hoe deze relatie tussen mens en maatschappij zich verhoudt tot de politieke participatie in de samenleving (Putnam, 2020; De Tocqueville, 1862). Theoretische onderbouwing over hoe dit verband in elkaar steekt is er voldoende, de reeds gevonden statistische onderbouwingen zijn minder sterk. In dit onderzoek staat de volgende hoofdvraag centraal: *In welke mate is sociale integratie een voorspeller van politieke participatie en wat is de rol van lidmaatschap van een politieke partij in dit verband?* Uit de statistische analyse op een steekproef van de LISS Panel Data is gebleken de mate van sociale integratie een klein positief effect heeft op de kans op politieke participatie, rekening houdend met geslacht en leeftijd. Daarnaast is gebleken dat ook lidmaatschap van een politieke partij invloed heeft op de kans op politieke participatie. De verwachting was dat dit effect een deel van het effect van sociale integratie over zou nemen. Gebleken is dat dit niet het geval is en de invloeden van sociale integratie en lidmaatschap van een politieke partij apart van elkaar de kans op politieke participatie positief beïnvloeden. Een licht verband tussen sociale integratie, lidmaatschap van een politieke partij en de kans op politieke participatie is aangetoond, net als in eerdere onderzoeken. Om te onderzoeken wat de inhoudelijke drijfveren van burgers zijn om daadwerkelijk aan politieke participatie te doen, zou vervolgonderzoek zich kunnen focussen op kwalitatief onderzoek naar dit vraagstuk. Door afname van interviews kunnen onderzoekers pogen te achterhalen wie of wat burgers aanzet tot politiek participatie. Dit kan mogelijk meer inzichten geven in de daadwerkelijke motieven van burgers om politiek te participeren.

Inhoudsopgave

<i>Abstract</i>	2
1. Inleiding	4
2. Theorie	6
2.1 Politieke participatie manifesteert zich niet zomaar	6
2.1.1 <i>De invloed van sociale integratie op politieke participatie</i>	6
2.2 Hoe het verenigingsleven mensen politiek actiever kan maken	7
2.2.1 <i>Verschillende processen binnen het verenigingsleven</i>	7
2.2.2 <i>Hoe politiek lidmaatschap kan leiden tot een hogere mate van politieke participatie</i>	8
2.2.3 <i>De invloed van geslacht en leeftijd</i>	9
2.2.4 <i>Conceptueel model</i>	10
3. Methoden	11
3.1 Dataset en steekproef	11
3.2 Procedure en onderzoeksdesign	12
3.3 Operationalisatie	12
3.3.1 <i>Politieke participatie</i>	13
3.3.2 <i>Sociale integratie</i>	13
3.3.3 <i>Lidmaatschap van een politieke partij</i>	15
3.3.4 <i>Controlevariabelen geslacht en leeftijd</i>	15
3.4 Opzet van de statistische analyse	15
4. Resultaten	17
4.1 Beschrijvende statistieken	17
4.1.1 <i>Univariaat</i>	17
4.1.2 <i>Bivariaat</i>	18
4.2 Modevaluatie	20
4.2.1 <i>Onafhankelijke observaties</i>	20
4.2.2 <i>Uitbijters</i>	21
4.2.3 <i>Multicollineariteit</i>	22
4.2.4 <i>Hosmer-Lemeshowtoets en Likelihoodratio-toets</i>	23
4.2 Hypothesetoetsing	25
5. Conclusie en discussie	33
5.1 Conclusie	33
5.2 Discussie	35
Bijlage 1	39
Bijlage 2	55
Bijlage 3	67

1. Inleiding

De overheidsuitgaven voor het verenigingsleven in Nederland kennen een stijgende trend (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2021). Het CBS schatte deze uitgaven in 2020 op 541 miljoen euro. Deze uitgaven bestaan onder andere uit sociale uitkeringen en betaalde subsidies voor verenigingen en maatschappelijke organisaties (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2021). De overheid lijkt dus steeds meer belang te hechten aan het Nederlandse verenigingsleven, aangezien zij hierin jaarlijks meer investeren. En wellicht is dat ook terecht. Naast dat het lid zijn of deelnemen aan activiteiten van een vereniging voor een individu leuk, inspirerend en gezellig kan zijn, kan het meer voordelen hebben. In de wetenschappelijke literatuur wordt namelijk gesteld dat er een verband bestaat tussen lid zijn van één of meerdere verenigingen en de mate van sociale integratie in de samenleving (Booth & Bisztray, 1970). Met sociale integratie bedoelen we de mate waarin mensen onderdeel zijn van harmonieuze sociale structuren in een samenleving (Koramaz, 2014). Er lijkt dus een verband te bestaan tussen de mate van integratie in de samenleving en vrijwillige participatie in groepsactiviteiten bij verenigingen.

Gesteld kan worden dat de democratie van een land gezonder is en beter functioneert als de bevolking van het land meer sociaal geïntegreerd is (Putnam 2020; De Tocqueville, 1862). Er is namelijk al veel geschreven over het verband tussen sociale integratie en politieke participatie. Alexis de Tocqueville kan beschouwd worden als een van de grondleggers van het onderzoek naar dit vraagstuk (Binder, 2020; Dekker, 2014). Volgens De Tocqueville heeft een gezonde democratie een maatschappij nodig die bestaat uit verschillende sociale structuren (De Tocqueville, 1862). Structuren zoals verenigingen, waarbij vreemden op vrijwillige basis intensief in contact met elkaar komen, zouden zorgen voor een beter werkende politiek en democratisch klimaat. Een ander klassiek werk dat de wisselwerking in dit thema beschrijft is *Bowling Alone* (2000) geschreven door Robert. D. Putnam. In zijn boek rapporteert Putnam over de teruggang van *civic engagement* en over hoe individualisering kan leiden tot een stagnatie in het vertrouwen in de medemens. Met *civic*

engagement wordt de connectie tussen een individu en de gemeenschap bedoeld (Chan, Mak, Chan, & Lin, 2020). Een afname hiervan leidt dus tot een minder goed werkende democratie, omdat de connectie met en het vertrouwen in de ander daarin een cruciale rol spelen (Putnam, 2020). De democratie is gebaseerd op het uitbesteden van de macht aan anderen, op basis van vertrouwen in de ander. Dit vertrouwen in de macht moet tot de beste besluitvorming leiden. Zonder dit vertrouwen in de medemens en in instituties van de overheid werkt de democratie niet (McCormick et al., 2019).

Kortom, dat de Nederlandse overheid graag geld stopt in verenigingen in haar land lijkt dus logisch. Dit kan de democratie in het land namelijk sterker maken, omdat haar burgers hierdoor meer participeren in het politieke proces. Echter, er zijn ook critici die beweren dat de hypothese van De Tocqueville niet staande te houden is, of dat het verband zeer dun of onvoldoende bewezen is (Binder, 2020; Knack & Keefer, 1997). Deze critici beweren dat binding met elke willekeurige vereniging niet per definitie leidt tot een hogere mate van sociale integratie. Daarmee zou de sociale integratie dus geen garantie zijn op een hogere mate van politieke participatie. Door dit alles vraag ik me af in welke mate het verband tussen politieke participatie en sociale integratie bestaat en hoe het verband in elkaar steekt. Het beste is dit te vatten in de volgende hoofdvraag: *In welke mate is sociale integratie een voorspeller van politieke participatie en wat is de rol van lidmaatschap van een politieke partij in dit verband?* In dit onderzoek wordt een theoretische onderbouwing voor de verwachte relaties tussen politieke participatie, sociale integratie en lidmaatschap van een politieke partij beschreven. Hieruit volgen twee hypothesen. Vervolgens worden deze hypothesen door middel van een statistische regressie getoetst aan de data van het LISS Panel. De resultaten zullen geanalyseerd worden, waarna een theoretische terugkoppeling, conclusie en discussie volgen.

2. Theorie

2.1 Politieke participatie manifesteert zich niet zomaar

In dit onderzoek verwacht ik dat de mate van sociale integratie op een bepaalde manier invloed heeft op politieke participatie. In de breedste zin van het woord wordt met politieke participatie een georganiseerde poging tot het veranderen van een sociale of politieke omstandigheid bedoeld (Lühr, Pavlova & Luhmann, 2021). Deze georganiseerde pogingen kunnen zich uiten in verschillende vormen, zoals het aansluiten bij een actiegroep, protesteren, het inschakelen van de media of contact opnemen met een politieke partij. Hoe vaker iemand deelneemt aan dit soort politieke acties, des te hoger is zijn mate van politieke participatie.

2.1.1 De invloed van sociale integratie op politieke participatie

Er zijn verschillende factoren die mensen ertoe bewegen om politiek te participeren. Voorbeelden hiervan zijn geslacht en leeftijd, maar ook gezondheid en opleidingsniveau (Cavazza & Pacilli 2021; McCollum, 2021; Matsubayashi & Lu, 2019; Shore et al., 2019; Brooks, 2010). Een andere mogelijke oorzaak van politieke participatie is de mate van sociale integratie. Zoals eerder genoemd is er al veel onderzoek gedaan naar dit vraagstuk, bijvoorbeeld door pioniers zoals De Tocqueville (1862) en Putnam (2000). Met sociale integratie bedoelen we de mate waarin mensen onderdeel zijn van harmonieuze sociale structuren in een samenleving (Koramaz, 2014). Sociale integratie is opgebouwd uit verschillende componenten, waaronder vertrouwen in sociale systemen, sociale relaties en sociale netwerken. Dit onderzoek focust zich op de laatste twee aspecten: sociale relaties en sociale netwerken. Mensen hebben over het algemeen sociale relaties en sociale netwerken met verschillende mensen en op verschillende plekken. Dit proces van het opbouwen en behouden van het sociale netwerk tijdens iemands levensloop kan vrij ongestructureerd en gecompliceerd verlopen. Echter, wanneer iemand op vrijwillige basis participeert bij een vereniging, verloopt dit veelal meer gestructureerd. De vereniging kan als één netwerk of één bubbel gezien worden. Lidmaatschap en participatie bij een vereniging leidt tot regelmatig sociaal contact met anderen. Dit

sociale contact kan op zijn beurt weer leiden tot het opbouwen of het deel worden van een sociaal netwerk. Hierom kan gedefinieerd worden dat hoe groter iemands sociale netwerk en het aantal sociale contacten is, des te meer sociaal geïntegreerd deze persoon is.

2.2 Hoe het verenigingsleven mensen politiek actiever kan maken

2.2.1 Verschillende processen binnen het verenigingsleven

Er vindt een bepaald proces plaats bij een vereniging dat kan zorgen voor meer politieke participatie. In deze paragraaf wordt gepoogd de werking van dit proces te beschrijven.

Er bestaat een aannemelijk verschil tussen iemand die participeert in een vereniging en iemand die dit niet doet, wanneer we kijken naar zijn of haar politieke participatie. De persoon die participeert in een vereniging kan makkelijker in contact komen met andere burgers uit de maatschappij. Dit kan als gevolg hebben dat deze persoon meer discussies kan voeren over actuele, maatschappelijke thema's met anderen en beter weet wat er speelt in de maatschappij (Lee, 2005). Daarnaast kan hij een gevoel van herkenning ontdekken bij anderen met een soort gelijke mening. Aan de andere kant kunnen deze discussies ook leiden tot meningsverschillen en 'het slijpen van de geest' (Lee, 2005). Linksom of rechtersom, meer sociale contacten kunnen leiden tot meer gesprekken over actuele, maatschappelijke thema's: een politieke opinie wordt gecreëerd. Echter, er moet ook een factor zijn die ervoor zorgt dat die politieke opinie wordt omgezet tot actie.

Participatie binnen een vereniging kan tot meer leiden dan sociaal contact en een sociaal netwerk alleen. Leden en participanten van een vereniging kunnen veel vaardigheden en gedragingen leren van elkaar (Fung, 2003). Enkele voorbeelden van zulke vaardigheden zijn het goed leren samenwerken met anderen, het tolereren van de ander in het algemeen (en zijn verschillende opvattingen), het respecteren van regels en het aanleren van de gewoonte om bij te dragen aan een collectief goed. Daarnaast kunnen leden en participanten 'democratisch geschoold' worden door participatie in een vereniging (Binder, 2020; Dekker, 2014; Fung, 2003). Men kan concrete democratische competenties aanleren, zoals jezelf leren organiseren, het leiden van bijeenkomsten

en het fatsoenlijk schrijven, beargumenteren en speechen. Alle bovengenoemde eigenschappen kunnen participanten en leden van een verenigingen bekwaam maken om daadwerkelijk iets te doen met hun politieke opinie. Dit in combinatie met de sociale contacten en het netwerk, kan leiden tot een hogere mate van politieke participatie. Uit deze argumentatie volgt de eerste hypothese:

Hypothese 1: Naarmate men meer sociaal geïntegreerd is, doet men meer aan politieke participatie.

2.2.2 Hoe politiek lidmaatschap kan leiden tot een hogere mate van politieke participatie

De mate van binding met een verenigingen kan leiden tot een hogere mate van sociale integratie. Echter, er bestaat een specifiek soort vereniging die een bijzonder groot effect kan hebben op de mate van politieke participatie: de politieke partij. Wanneer iemand lid is van een politieke partij, zal hij veel informatie ontvangen over wat de politieke partij doet en wat de belangrijkste thema's zijn voor deze partij. Het is plausibel dat een politieke partij haar leden aanspoort om mee te doen met de door haar georganiseerde acties, zoals bijvoorbeeld protesten. Op twee manieren kan dit zorgen voor een hogere mate van politieke participatie.

Ten eerste wordt het lid van de politieke partij geïnformeerd over issues en thema's die de partij – en logischerwijs het lid – aanspreken. Dit gebeurt vooral via de kanalen van de partij, zoals (digitale) nieuwsbrieven, partijbladen, sociale media en dergelijke (McCormick et al., 2019). Doordat een lid van een politieke partij meer en uitgebreidere informatie tot zich kan nemen dan iemand die geen lid is, kan dit leiden tot een intrinsieke prikkel. Deze kan resulteren in een hogere mate van politieke participatie van het lid van de partij. Daarnaast zal iemand die besluit lid te worden van een politieke partij vanuit zichzelf al een grotere interesse hebben in politiek dan iemand die geen lid is. Ook dat kan indirect van invloed zijn op de mate van politieke participatie. Dat zou dus kunnen betekenen dat zowel politieke participatie als lidmaatschap van een politieke partij veroorzaakt worden door een intrinsieke motivatie van het individu.

Er bestaat ook een tweede manier waarop lidmaatschap van een politieke partij invloed kan hebben op de mate van politieke participatie. Iemand kan namelijk ook op een extrinsieke manier

gedreven worden tot politieke participatie: door middel van mobilisatie. Wanneer er bijvoorbeeld een belangrijk protest of andere politieke actie georganiseerd wordt, zal een politieke partij – wanneer dit haar belangen raakt – haar leden vaak aansporen om hier aan deel te nemen. Regelmatig proberen politieke partijen dit te doen door hun leden aan te spreken op hun emoties en door middel van (een bepaalde mate van) framing van het onderwerp die de politieke ideologie goed uit komt (Barbeito Iglesias & Iglesias Alonso, 2021). Daarnaast kunnen medeleden elkaar ook aansporen om deel te nemen aan politieke participatie. Ook via de weg van de extrinsieke prikkel kan lidmaatschap van een politieke partij leiden tot een hogere mate van politieke participatie. Uit deze argumentatie volgt de tweede hypothese:

Hypothese 2: Het positieve effect van sociale integratie op politieke participatie wordt gedeeltelijk verklaard door het lidmaatschap van een politieke partij.

2.2.3 De invloed van geslacht en leeftijd

Aangezien de politiek vaak draait om leiderschap en verantwoordelijkheid nemen, wordt de politiek nog steeds regelmatig beschouwd als een mannelijk aangelegenheid (Cavazza & Pacilli 2021).

Eigenschappen die van pas komen bij leiderschap, zoals zelfverzekerdheid, assertiviteit en onafhankelijkheid, worden namelijk vaak stereotyperend aan mannen toegeschreven (Cavazza & Pacilli 2021). Aangezien de politiek wordt beschouwd als een mannelijke aangelegenheid of als iets waar je mannelijke eigenschappen voor nodig hebt, kan dit de politieke participatie door vrouwen verhinderen. Ten gevolge hiervan kunnen zij het gevoel hebben dat de politiek niet een aangelegenheid is die voor hen bedoeld of weggelegd is.

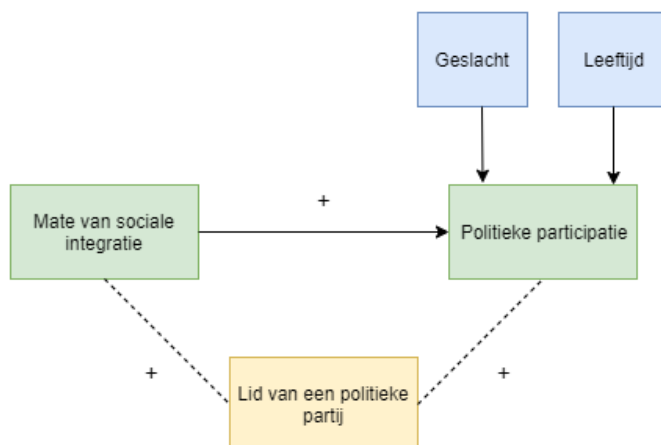
Tevens staat conflict centraal in politieke debatten. Het is bekend dat mannen en vrouwen verschillend reageren op conflict en dus op een verschillende manier kunnen reageren op conflicten in de politiek (Brooks, 2010). Daarnaast is bekend dat mannen sneller en heviger hun politieke beleidsopinie veranderen als reactie op bestaand beleid dan vrouwen (Kellstedt, Peterson & Ramirez, 2010). Dit kan als gevolg hebben dat mannen mogelijk eerder of vaker politiek participeren dan

vrouwen. Tevens zullen mannen wellicht heviger reageren op uitgevoerd beleid waar zij het mee oneens zijn en hierom eerder actie ondernemen om zich uit te spreken tegen dit beleid.

Ook leeftijd heeft invloed op politieke gedragingen. Zo zijn er verschillen tussen leeftijdsgroepen in de opkomstpercentages bij verkiezingen (Matsubayashi & Lu, 2019). Verschillen in leeftijdsgroepen lijken er ook te zijn bij de mate van politieke participatie. Jongeren zijn veelal oververtegenwoordigd bij protesten en actievoeringen (Pfundmair et al., 2020). Echter, doordat mensen tegenwoordig ouder en ook gezonder oud worden, lijkt de politieke participatie bij volwassenen ook langer door te zetten dan vroeger (Burge & Bramlett, 2021). Zo blijkt bijvoorbeeld dat in de Verenigde Staten ouderen oververtegenwoordigd zijn in de groep politieke participanten die geld doneert aan presidentskandidaten. Ook is deze groep oververtegenwoordigd in stemmen bij verkiezingen (Burge & Bramlett, 2021). Aangezien geslacht en leeftijd een effect kunnen hebben op de mate van politieke participatie, zal er in de statistische analyse gecontroleerd worden voor deze effecten.

2.2.4 Conceptueel model

In het onderstaande figuur is schematisch weergegeven hoe de verwachte verbanden tussen de concepten lopen.

Figuur 1: het conceptueel model

3. Methoden

3.1 Dataset en steekproef

Om het verband tussen de mate van sociale integratie en de invloed op politieke participatie te onderzoeken, wordt een dataset gebruikt die afkomstig is van het LISS Panel, ofwel Longitudinal Internet Studies for the Social Sciences (LISS Panel, z.d.). Het panel bestaat sinds oktober 2007 en jaarlijks wordt een nieuwe onderzoeksrunde gepubliceerd. Dit wordt een 'wave' genoemd wordt. De meest recente wave komt uit 2020. De wave die ik gebruik is de eerste wave die gepubliceerd is en komt uit 2008. De vragenlijst is afgenomen bij een panel bestaande uit 5000 huishoudens, waarvan geschat wordt dat deze 7500 individuen behelst. Per huishouden voert één lid van het huishouden de gegevens op gezette tijden in het systeem. Het panel vloeit voort uit een waarheidsgetrouwe gestratificeerde steekproef, om zo de beste afspiegeling van de Nederlandse maatschappij te geven. De steekproef is getrokken uit het populatieregister van het Centraal Bureau van de Statistiek. Er is bij het LISS Panel geen sprake van zelfselectie, aangezien de steekproef getrokken wordt op de zogenaamde 'traditionele manier': door het versturen van een brief, gevolgd door een telefoontje of een bezoek aan huis (LISS Panel, z.d.).

De uitkomsten van het LISS Panel zijn gebaseerd op een digitale enquête die de deelnemers elke maand invullen. In ruil voor het meedoen aan het panel ontvangt de respondent een vergoeding. Een volledig ingevulde vragenlijst kost de respondent tussen de 15 en 30 minuten. Huishoudens die geen computer en/of internetverbinding tot hun beschikking hebben worden hierin voorzien, zodat daar geen bias uit kan ontstaan.

Het panel kent ook non-respons. Van de hoeveelheid respondenten dat zich heeft aangemeld voor het panel, heeft 82% van de respondenten actief geparticipeerd in het panel (Scherpenzeel, 2009). De dataset telt 7958 respondenten. Na een analyse van de missende waarden, te vinden in bijlage 1, tabel 16 en 17, blijven hier nog 5929 respondenten van over. Dit schat ik in als een

schappelijke hoeveelheid, kijkende naar de standaarden in de maatstaf in de sociale wetenschappen. Verdere uitwerking van de missende waarden-analyse is beschreven in bijlage 1.

3.2 Procedure en onderzoeksdesign

De kern van het LISS Panel bestaat uit tien verschillende thema's waar de respondenten van het panel vragen over beantwoorden. Dit zijn de volgende: *gezondheid, religie en etniciteit, sociale integratie en vrije tijd, familie en huishouden, werk en school, persoonlijkheid, politiek en waarden, economische situatie: activa, economische situatie: inkomen en economische situatie: huisvesting* (LISS Panel, z.d.). In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de vragen en antwoorden uit de thema's *sociale integratie en vrije tijd* en *politiek en waarden*.

Zoals eerder genoemd is het onderzoek uitgevoerd op van een basis van digitale afname van enquêtes op gezette tijden. Veruit de meeste vragen in de enquête zijn meerkeuzevragen met een schaal. De schaal van de vraag is afhankelijk van de inhoud van de vraag en is dus niet bij elke vraag hetzelfde gedurende de enquête.

3.3 Operationalisatie

In deze paragraaf zal ik stap voor stap beschrijven hoe de variabelen zijn opgebouwd die de mijn concepten meten. De vragen, vanaf nu items genoemd, die aan de respondenten van het LISS Panel gesteld zijn dekken in sommige gevallen slechts gedeeltelijk mijn te onderzoeken concepten. Om er voor te zorgen dat de concepten zo goed als mogelijk gemeten worden, zijn enkele items samengevoegd. Hieronder is omschreven om welke items dit gaat, hoe ze zijn gemeten en hoe ze bewerkt en samengevoegd zijn tot een nieuwe variabele. Voor verdere uitleg verwijs ik graag naar het schematische overzicht in bijlage 1, tabel 6: *Operationalisatie van de variabelen*. In deze tabel wordt per variabele uitgebreid uitgelegd hoe ze statistisch zijn opgebouwd. In de tabellen 8 tot en met 15 in bijlage 1 zijn de beschrijvende statistieken weergegeven van alle items voor bewerking. Bijlage 1, tabel 17 geeft de beschrijvende statistieken weer van alle items na de bewerking en

verwijdering van missende waarden. De variabelen zoals in tabel 17 zullen in de analyse gebruikt worden.

3.3.1 Politieke participatie

Om het concept politieke participatie te meten heb ik de variabele *politieke participatie* gemaakt. Dit is een variabele die meet of een respondent wel (score = 1) of niet (score = 0) politieke participeert. Deze variabele is opgebouwd uit acht items uit het LISS Panel. Deze acht items meten de soort politieke participatie die de respondent heeft uitgevoerd. De respondent kon aangeven op welk van de volgende acht manieren het politieke participatie heeft ondernomen: *de radio, televisie of krant ingeschakeld; een politieke partij of organisatie ingeschakeld; meegedaan aan een door de overheid georganiseerde inspraakbijeenkomst, hoorzitting of discussiebijeenkomst; contact opgenomen met een politicus of ambtenaar; meegedaan aan een actiegroep; meegedaan aan een protestactie, protest mars of demonstratie; via internet, e-mail of sms meegedaan aan een politieke discussie of actie en iets anders.*

Wanneer de respondent op één of meerdere manieren politiek geparticipeerd heeft, krijgt hij op de variabele *politieke participatie* de score 1. Heeft de respondent op geen van de genoemde vormen politiek geparticipeerd, dan krijgt hij op de variabele *politieke participatie* de score 0. Ik heb gekozen voor deze manier van operationalisatie, omdat de verdeling van de oorspronkelijke variabele erg scheef is. Dit valt ook af te lezen in bijlage 1, tabel 8. Zo heeft meer dan de helft van de respondenten nog nooit aan politieke participatie gedaan. Deze scheve verdeling kan leiden tot statistische problemen. Hierom is van de variabele *politieke participatie* een zogenaamde binaire variabele – een dummy – gemaakt, waarbij de twee bovengenoemde antwoordopties bestaan: wel politiek participeren of niet politiek participeren.

3.3.2 Sociale integratie

Om het concept *sociale integratie* te meten heb ik vijf variabelen gemaakt. Deze variabelen geven vijf categorieën weer die de mate van binding met een vereniging beschrijven. Deze vijf categorieën zijn:

geen binding met een vereniging, geld doneren aan een vereniging, deelnemen aan een activiteit van een vereniging, lid zijn van een vereniging en vrijwilliger zijn bij een vereniging. Elk van deze variabelen kent een schaal van 1 tot 11. Het getal op de schaal staat voor het aantal verenigingen waarmee de respondent de genoemde binding heeft. Dit zijn elf verschillende categorieën verenigingen, waaronder bijvoorbeeld een sportvereniging, een cultuurvereniging en een vakbond.

Een voorbeeld van een score kan zijn: een respondent scoort 3 op de variabele *geld doneren aan een vereniging*. Deze score betekent dat de respondent aan drie verschillende soorten verenigingen geld doneert, bijvoorbeeld een sportvereniging, een culturele vereniging en een vakbond. Een tweede voorbeeld van een score kan zijn: een respondent scoort 9 op de variabele *geen binding met een vereniging*. Deze score betekent dat de respondent met negen verschillende soorten verenigingen geen enkele mate van binding heeft.

Ik heb gekozen voor vijf losse variabelen die sociale integratie meten in plaats van één, aangezien de variabelen op deze manier meer informatie geven. Aan de hand van deze variabelen kan namelijk het verschil zichtbaar worden tussen bijvoorbeeld sociale integratie door lidmaatschap en sociale integratie door vrijwilligerswerk. De categorieën die het soort sociale integratie weergeven blijven op deze manier in stand.

Om de betrouwbaarheid van de nieuwe schalen te beoordelen is er een Cronbach's Alfa schaalanalyse uitgevoerd. Deze is zichtbaar in bijlage 1, tabel 7.1. De betrouwbaarheid van de schalen van de variabelen is niet bijzonder sterk. De Cronbach's Alfa zit structureel rond de 0.5, terwijl een gehanteerde grens voor een goede Cronbach's Alfa $\alpha = 0.7$ is. Wijzigingen van de schaal (het verwijderen van een item) leiden niet tot grote verbeteringen, zoals zichtbaar in bijlage 1, tabel 7.2. Verdere uitleg hierover bevindt zich in bijlage 1, bij tabel 7.1 en 7.2. De matige betrouwbaarheid van de schalen bij de variabelen zal invloed hebben op de stelligheid van de conclusies die uit de statistische analyse volgen. Hier wordt verder op ingegaan in de discussieparagraaf.

3.3.3 Lidmaatschap van een politieke partij

Het concept lidmaatschap van een politieke partij is eenvoudiger te meten dan een abstracter concept zoals sociale integratie. Een item in de LISS Data meet dit concept lidmaatschap van een politieke partij. Dit oorspronkelijke item *cv08a098* is als dummy opgesteld, waarbij de respondent score 1 (ja) of score 2 (nee) kon invullen. In het belang van statistische interpretatie heb ik de variabele gehercodeerd tot de variabele *LidPartij* waarbij ik de schaal heb veranderd. Deze werkt nu als volgt: is de respondent geen lid van een politieke partij, dan scoort hij op 0. Is de respondent wel lid, dan scoort hij 1.

3.3.4 Controlevariabelen geslacht en leeftijd

In de LISS Dataset bestaat er een item dat vraagt welk geslacht de respondent heeft. Dit item is een dummy met als antwoordmogelijkheden 1 = vrouw en 2 = man. Deze heb ik gehercodeerd tot een dummy met de antwoordmogelijkheden 0 = vrouw en 1 = man. Dit maakt de interpretatie van de hellingscoëfficiënt en de constante gemakkelijker.

Ook de leeftijd van de respondent is reeds gemeten in de LISS Dataset. Deze variabele heb ik niet gehercodeerd, maar slechts een Nederlandse naam gegeven. De oorspronkelijke naam was *Age Respondent* en deze heb ik veranderd in *Leeftijd*. Verdere aanpassingen van de variabele zijn niet nodig.

3.4 Opzet van de statistische analyse

Mijn statistisch analyseplan ziet er als volgt uit. Zoals genoemd heb ik mijn afhankelijke variabele tot een dummy gemaakt, in verband met de scheve verdeling van de oorspronkelijke variabele.

Aangezien deze afhankelijke variabele een dummy is, zal ik gebruik maken van logistische regressie.

Mijn doel is om te schatten wat de invloed is van *sociale integratie* op het wel of niet politiek participeren. Als uitkomst wordt een kans op *politieke participatie* berekend. Daarnaast ben ik geïnteresseerd wat het effect van de mediator *lidmaatschap van een politieke partij* is. Dit alles is

gevat in de eerder benoemde hoofdvraag. Per opgestelde hypothese zal ik nu de geplande statistische analyse uiteenzetten.

- Hypothese 1: *Naarmate men meer sociaal geïntegreerd is, doet men meer aan politieke participatie.*

De eerste hypothese wordt getoetst door *politieke participatie* te verklaren uit de vijf *sociale integratie*-variabelen, gecontroleerd voor *Geslacht* en *Leeftijd* door middel van een hiërarchische logistische regressie. De vijf *sociale integratie*-variabelen zullen alle vijf in een keer meegenomen worden in de analyse. Daarna worden de controlevariabelen toegevoegd.

- Hypothese 2: *Het positieve effect van sociale integratie op politieke participatie wordt gedeeltelijk verklaard door het lidmaatschap van een politieke partij.*

De tweede hypothese wordt het effect van de mediatie beoordeeld. Eerst wordt mediator *lidmaatschap van een politieke partij* verklaard uit de vijf *sociale integratie*-variabelen.

Vervolgens wordt *politieke participatie* verklaard uit de vijf *sociale integratie*-variabelen, *lidmaatschap van een politieke partij* en de controle variabelen *Geslacht* en *Leeftijd*.

Tenslotte zullen de hellingen van het effect van *sociale integratie*-variabelen zonder mediator en het effect van *sociale integratie*-variabelen met mediator met elkaar vergeleken worden door middel van de *eye-balling* methode, toegepast op betrouwbaarheidsintervallen van de bijbehorende hellingen. Door deze hellingen met elkaar te vergelijken, kan beoordeeld worden of het effect van *sociale integratie* significant kleiner wordt wanneer het effect van *lidmaatschap van een politieke partij* wordt meegenomen in de analyse. Dit alles gebeurt wederom door middel van een hiërarchische logistische regressies.

4. Resultaten

4.1 Beschrijvende statistieken

4.1.1 Univariaat

Om een goed beeld te krijgen van de variabelen die gebruikt zijn in de statistische analyse, zullen in deze subparagraaf de beschrijvende statistieken van de variabelen kort behandeld worden.

In tabel 1 zijn de beschrijvende statistieken van de variabelen weergegeven, na het verwijderen van de missende waarden. Het uiteindelijke aantal cases dat compleet is $N = 5929$. De minimum- en maximumscore zeggen bij alle dummyvariabelen niet veel. Immers, er zijn maar twee antwoordmogelijkheden bij een dummy. Echter, bij de variabelen die sociale integratie meten kunnen deze scores wel interessant zijn. Zo is bijvoorbeeld zichtbaar dat bij *sociale integratie: lid van een vereniging* het maximum 9 is. Dit betekent dat er geen respondenten zijn die lid zijn van meer dan 9 verenigingen. De hoogste score – elf – wordt dus door geen enkele respondent behaald.

De gemiddelden van de *sociale integratie*-variabelen in tabel 1 geven een beeld van de mate van sociale integratie van de respondenten in de dataset. Zo is te zien dat het gemiddelde van *geen binding* hoog is: 7,99 op een elfpuntsschaal. Dit betekent dat veel respondenten met veel van de voorgelegde verenigingen geen binding hebben. Tevens zien we dat de gemiddelden van de andere *sociale integratie*-variabelen laag zijn. Deze liggen veelal onder de 1, met uitzondering van *lidmaatschap van een politieke partij*. Gemiddeld is men dus lid van 1,6 verenigingen. Het gemiddelde van de dummy politieke participatie is 0,35. Dit houdt in dat gemiddeld 35% van de respondenten op een of andere manier politiek lijkt te participeren.

Ten slotte valt op dat de standaarddeviaties van de *sociale integratie*-variabelen erg hoog zijn. Met name de standaarddeviatie van *vrijwilligerswerk* (bijna twee keer zo groot als het gemiddelde) en *lid van een vereniging* (bijna even groot als het gemiddelde) vallen op. De standaarddeviatie van *politieke participatie* is 0,477 en is ook groter dan het gemiddelde. Deze hoge

standaarddeviaties lijken erop te wijzen dat de verschillen in scores van respondenten groot zijn en dat de spreiding van de data dus groot is. Om een beter beeld te krijgen van de verdeling van de *sociale integratie*-variabelen, geeft bijlage 1, figuur 2 histogrammen weer die de nieuwe verdeling van scores op de *sociale integratie*-variabelen illustreren. In bijlage 1 geeft ook verdere interpretatie van de histogrammen.

Tabel 1: Beschrijvende statistieken van de variabelen

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Std. Deviatie
Leeftijd	5929	16	94	45,38	15,698
Geslacht	5929	0	1	0,54	0,220
Lid van politieke partij	5929	0	1	0,05	0,498
Politieke participatie	5929	0	1	0,35	0,477
Soc.Int_geen	5929	0	11	7,99	2,170
Soc.Int_geld	5929	0	11	0,81	1,149
Soc.Int_activiteit	5929	0	11	0,64	1,054
Soc.Int_lid	5929	0	9	1,62	1,562
Soc.Int_vrijwilliger	5929	0	10	0,44	0,844
Valid N (listwise)	5929				

4.1.2 Bivariaat

Om een beeld te krijgen van de te onderzoeken samenhang tussen de variabelen worden in deze subparagraaf de correlaties tussen de variabelen behandeld. In tabel 2 zijn de correlaties tussen alle variabelen weergegeven. Correlaties geven de mate van samenhang tussen twee variabelen weer. Voor correlaties tussen de *sociale integratie*-variabelen is de Pearsons methode gebruikt, aangezien deze variabelen continu zijn. Voor de andere correlaties is de Phi & Cramer's V gebruikt, aangezien dit allemaal categorische variabelen zijn.

Het eerste dat opvalt is de significantie van alle correlatiecoëfficiënten. Alle correlaties tussen *geslacht*, *lidmaatschap van een politieke partij* en de variabelen die *sociale integratie* meten zijn significant. Echter, al deze correlatiecoëfficiënten zijn zwak tot matig van grootte. Wanneer we

kijken naar politieke participatie en de *sociale integratie*-variabelen zien we een kleine, positieve, significante correlatie. Datzelfde geldt voor de correlaties tussen *lidmaatschap van een politieke partij* en de variabelen die *sociale integratie* meten, weliswaar in kleine mate. Opvallend is de sterke correlatie tussen *politieke participatie* en *sociale integratie: geen binding* bestaat. Deze correlatie lijkt erop te wijzen dat mensen die hoger scoren op *sociale integratie: geen binding* ook hoger scoren op *politieke participatie*. Dit is tegen de verwachting in.

Tabel 2: Bivariate statistieken van de variabelen

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Geslacht	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Lid van politieke partij	,061 ^{a*}	-	-	-	-	-	-	-
3. Politieke participatie	,117 ^{a*}	,130 ^{a*}	-	-	-	-	-	-
4. Soc.Int_geen	,055 ^{a*}	,174 ^{a*}	,210 ^{a*}	-	-	-	-	-
5. Soc.Int_geld	,076 ^{a*}	,134 ^{a*}	,116 ^{a*}	-,575 ^{b*}	-	-	-	-
6. Soc.Int_activiteit	,051 ^{a*}	,094 ^{a*}	,133 ^{a*}	-,478 ^{b*}	,211 ^{b*}	-	-	-
7. Soc.Int_lid	,071 ^a	,127 ^{a*}	,179 ^{a*}	-,684 ^{b*}	,157 ^{b*}	,121 ^{b*}	-	-
8. Soc.Int_vrijwilliger	,057 ^{a*}	,126 ^{a*}	,116 ^{a*}	-,386 ^{b*}	,141 ^{b*}	,209 ^{b*}	,148 ^{b*}	-

*. Significantieniveau van $\alpha < 0,001$

^a. Phi & Cramer's V

^b. Pearson correlation

Wanneer we kijken naar de correlaties tussen de *sociale integratie*-variabelen onderling, valt op dat *sociale integratie: geen binding* sterk negatief correleert met alle andere *sociale integratie*-variabelen. Dat is logisch, aangezien te verwachten is dat wanneer een respondent hoog scoort op *sociale integratie: geen binding*, de scores op de andere vier variabelen lager worden. Deze variabelen meten namelijk juist wel de binding en in het specifiek de soort binding. De overige vier *sociale integratie*-variabelen correleren enigszins met elkaar. Dit is eveneens logisch, aangezien er van uitgegaan kan worden dat zodra een respondent bijvoorbeeld lid is van een vereniging, de kans

groter is dat hij er ook geld aan doneert of zich er vrijwilliger voor inzet. Kortom, de correlaties uit tabel 2 lijken te wijzen in de richting te wijzen van een klein statistisch verband tussen sociale integratie, politieke participatie en lidmaatschap van een politieke partij. Aan de hand van de correlaties uit tabel 2 niet op te maken of er daadwerkelijk sprake is van een significant oorzaak-gevolgverband.

4.2 Modevaluatie

Voorafgaand aan de analyse van de resultaten moet de kwaliteit van het statistisch model beoordeeld worden. Dit gebeurt aan de hand van het opsporen van uitbijters en het beoordelen van de mate van onafhankelijkheid van de observaties.

4.2.1 Onafhankelijke observaties

De data die in dit onderzoek gebruikt wordt is afkomstig van het LISS Panel. Om de onafhankelijkheid van de observaties te garanderen, moeten we uitgaan van de door de onderzoekers van het LISS Data verschaft informatie.

Er is sprake van onafhankelijke observaties zodra de cases in de dataset – de respondenten – onafhankelijk van elkaar de vragen beantwoord hebben en bijvoorbeeld niet allemaal uit dezelfde welvarende of juist armere streek van het land komen. Kortom, is er sprake van een representatieve steekproef?

De onderzoekers van de LISS Data vermelden dat het panel bestaat sinds oktober 2007 en er jaarlijks een nieuwe onderzoeksrunde gepubliceerd wordt. De vragenlijst is afgenomen bij een panel bestaande uit 5000 huishoudens, waarvan geschat wordt dat deze 7500 individuen behelst. Per huishouden voert één lid van het huishouden de gegevens op gezette tijden in het systeem. Het panel vloeit voort uit een waarheidsgetrouwe gestratificeerde steekproef, om zo de beste afspiegeling van de Nederlandse maatschappij te geven. De steekproef is getrokken uit het populatieregister van het Centraal Bureau van de Statistiek. Er is bij het LISS Panel geen sprake van zelfselectie, aangezien de steekproef getrokken wordt op de zogenaamde ‘traditionele manier’, door

het versturen van een brief, gevolgd door een telefoontje of een bezoek aan huis (LISS Panel, z.d.). Het design van het onderzoek is dus gericht op onafhankelijke observaties.

4.2.2 Uitbijters

Uitbijters zijn cases met een grote invloed op de hellingscoëfficiënten, aangezien ze een grote afstand hebben van de gemiddelde voorspelde score op afhankelijke variabele. De case lijkt dus niet goed bij de rest van de data te passen. Echter, soms bestaan uitbijters gewoon. Ze zijn niet per definitie fout, maar moeten wel in kaart gebracht worden. In dit onderzoek gebeurt dit door middel van twee methodes: een leverage methode en een DFBETA methode. Deze methodes zijn toegepast op het complete model, waarin de kans op *politieke participatie* voorspeld wordt aan de hand van de variabelen *sociale integratie*, *lidmaatschap van een politieke partij*, *geslacht en leeftijd*. De leverage methode beoordeelt op basis van een grenswaarde ($3 \cdot (\text{aantal parameters}/N)$) of er cases zijn met een leverage score die erg hard aan de voorspelde uitkomsten trekt. DFBETA beoordeelt per parameter welke cases de grootste invloed hebben op de berekende waarde ervan.

Te beginnen met leverage. De grenswaarde voor dit model is $3 \cdot (9/5929) = 0,005$. In bijlage 3, figuur 3 is de een scatterplot van de leverage gegeven, met een zwarte lijn op de grenswaarde. Elk blauw bolletje is een case. Echter, de grenswaarde is dermate laag dat een flink deel van de cases boven de grenswaarde uitkomt. Daarom neem ik me voor om alleen naar de meest extreme waarden te kijken, namelijk de waarden boven de 0,015. De ID-labels van de dertien cases die hoger scoren dan 0,015 zijn zichtbaar in de figuur 3 in bijlage 3. Aangezien het uitkiezen van deze uitbijters aan de hand van deze methode enigszins bij benadering is, hecht ik meer waarde aan de DFBETA methode.

Op basis van de DFBETA methode ga ik analyseren of dezelfde cases boven komen drijven als bij de leverage methode. Ik ga de hellingscoëfficiënten (de bèta's) van de variabelen analyseren die ik beschouw als het meest belangrijk. Dit is het concept sociale integratie, wat gemeten wordt door de vijf *sociale integratie*-variabelen. In bijlage 3, figuur 4 zijn vijf scatterplots van de vijf *sociale integratie*-variabelen weergegeven. Op de Y-as zijn de leverage scores gegeven en op de X-as de

DFBETA scores van de betreffende helling. Als grenswaarde voor de DFBETA methode neem ik 0,0025, aangezien naar mijn inziens cases die een hogere score dan deze hebben te ver van de wolk 'gemiddelde' cases liggen. De variabelen *sociale integratie: geen binding* en *sociale integratie: deelnemen aan activiteit* hebben de meeste uitbijters op basis van zowel leverage als DFBETA. In de grafieken zijn rechtsboven telkens de cases gelabeld die door beide methodes gezien worden als uitbijter. De cases met de volgende casenummers worden door beide methodes beschouwd als uitbijters: 5077, 4705, 5983 en 5111. Na een opnieuw doorlopen statistische analyse zonder deze cases, blijkt dat hun invloed niet groot is vanwege de grote N= 5929. Hierom worden de cases niet verwijderd. Bijlage 3, tabel 18 laat zien dat de parameters nauwelijks veranderen door het verwijderen van de uitbijters.

4.2.3 Multicollineariteit

Om te onderzoeken of er sprake is van problematisch grote samenhang tussen de variabelen wordt er gekeken naar de mate van multicollineariteit tussen variabelen. Multicollineariteit kan leiden tot slechter geschatte regressie. In dit onderzoek wordt de multicollineariteit beoordeeld aan de hand van VIF-scores. VIF staat voor Variance Inflation Factor en is een score die laat zien hoe goed een onafhankelijke variabele te voorspellen is aan de hand van de andere onafhankelijke variabelen. Deze scores zijn berekend door het uitvoeren van een lineaire regressie van het volledige model. Ondanks dat op basis van een lineair verband de variabelen niks kunnen voorspellen over de afhankelijke variabele *politieke participatie*, kan SPSS op basis van deze regressie wel legitieme VIF scores voor samenhang tussen de onafhankelijke variabelen berekenen. Een VIF-score van vijf of groter wordt als problematisch gezien.

Tabel 3 (pagina 28) geeft de VIF-scores van de variabelen in het volledige statistische model. Uit tabel 3 valt af te lezen dat er geen problemen zijn met de VIF-scores, met uitzondering van de variabele *geen binding*, van de *sociale integratie*-variabelen. Deze VIF-score is 5,758 en ligt dus boven de grenswaarde. Deze hoge score is te verklaren doordat de variabele *geen binding* het

tegenovergestelde meet van de andere vier variabelen samen. Hiermee meten zij dus eigenlijk enigszins hetzelfde: de ene of er sprake is van geen binding, de andere of er sprake is van binding. Kortom, de variabelen zijn het tegenovergestelde van elkaar. Echter, om goed te kunnen beoordelen welke variabele binnen het concept sociale integratie welke rol speelt en hoe dat mogelijk leidt tot politieke participatie, zal er geen actie op de variabele worden ondernomen. De variabelen horen bij elkaar en meten samen de mate van sociale integratie.

4.2.4 Hosmer-Lemeshowtoets en Likelihoodratio toets

Tabel 3 geeft de geschatte logistische modellen die gebruikt worden in dit onderzoek. Daarnaast geeft de tabel ook waarden die de kwaliteit van de modellen kan aangeven. Dit gebeurt op basis van de Hosmer-Lemeshowtoets en de likelihoodratio toets.

Hosmer-Lemeshowtoets

In model 0 zijn de parameters geschat van sociale integratie op politieke participatie. Kijkende naar model 0, dan zien we dat uit de Hosmer-Lemeshowtoets blijkt $X^2= 7,172$; $p= 0,518$. Bijbehorende $H_0=$ model heeft een goede fit. Aangezien er geen sprake is van significantie, wordt H_0 niet verworpen. Voor het model is dit goed: het lijkt erop dat dit model een goede fit heeft. In model 1 zijn de parameters geschat van *sociale integratie op politieke participatie*. Daarnaast zijn de controle variabelen geslacht en leeftijd ook meegenomen. Uit de Hosmer-Lemeshowtoets blijkt dat $X^2= 9,522$; $p= 0,300$. Aangezien er geen sprake is van significantie, wordt H_0 niet verworpen. Wederom geldt dat dit erop lijkt te wijzen dat het model een goede fit heeft. In model 2 worden de parameters geschat van *sociale integratie op lidmaatschap van een politieke partij*. Dit is anders dan in de overige modellen. Deze analyse heb ik uitgevoerd om te beoordelen of er een relatie bestaat tussen sociale integratie (de onafhankelijke variabelen) en de lid van een politieke partij (de mediator). In model 2 is te zien dat de Hosmer-Lemeshowtoets $X^2= 9,336$; $p= 0,312$ geeft. Bijbehorende $H_0=$ model heeft een goede fit. Aangezien er geen sprake is van significantie, wordt H_0 niet verworpen. Ook model 2 lijkt een goede fit te hebben. Echter, het belangrijkste model in deze analyse is model 3: het volledige

model. In dit model worden de parameters van *sociale integratie*, *lidmaatschap van een politieke partij*, *leeftijd* en *geslacht* op *politieke participatie* geschat. De Hosmer-Lemeshowtoets geeft $\chi^2 = 11,342$; $p = 0,183$. H_0 = model heeft een goede fit. Er geen sprake is van significantie. H_0 wordt niet verworpen. Ook model 3 lijkt een goede fit te hebben. Op basis van de Hosmer-Lemeshowtoetsen zou gesteld kunnen worden dat de individuele modellen een goede fit hebben.

Likelihoodratio toets (Deviance)

Tabel 3 geeft ook de deviancescore per model. Dit is de uitkomst van de likelihoodratio toets. Door middel van een χ^2 -toets (niet te verwarren met de uitkomst van de Hosmer-Lemeshowtoets in tabel 3) kan het verschil in deviance getoetst worden. Terwijl de Hosmer-Lemeshowtoets kijkt naar de fit van een model op zichzelf, zegt deviance iets over de modellen ten opzichte van elkaar. Een model kan verbeteren door het toevoegen van een of meerdere variabelen. Hoe lager de deviance-score, des te beter wordt het model ten opzichte van de vorige. Op deze manier kan beoordeeld worden of de verandering in de modellen significant is. De uitgebreide scores op de χ^2 -toetsen staan in bijlage 2.

Bij het verschil in deviance tussen model 0 (het lege model) en model 1 hoort een $\chi^2 = 380,911$; $p < 0,001$. Gesteld kan worden dat door het toevoegen van de controlevariabelen *geslacht* en *leeftijd* (het verschil tussen model 0 en model 1), het geschatte model significant beter wordt. Tevens is het verschil in deviance getoetst tussen model 1 en model 3 (het volledige model). Hierbij hoort een $\chi^2 = 426,972$; $p < 0,001$. Gesteld kan dus worden dat de deviance score van model 3 significant lager is dan de score van model 1. Echter, het verschil in deviance is wel erg minimaal, zoals te zien in tabel 3. Desalniettemin kan gesteld worden dat door het toevoegen van de mediator *lidmaatschap van een politieke partij* het model significant een klein beetje verbetert. Dat dit verschil minimaal is moet in acht genomen worden bij de conclusies die getrokken worden.

4.2 Hypothesetoetsing

Om te beoordelen wat de invloed van de parameters van *sociale integratie, lidmaatschap van een politieke partij en geslacht en leeftijd op politieke participatie* is, wordt gekeken naar de odds-ratio's (OR) van de hellingen. Een algemeen geldende regel voor de interpretatie van de OR is: bevindt de OR zich tussen de 0 en 1, dan wordt de kans kleiner als de bij de parameter horende X-variabele één eenheid groter wordt. Bevindt de OR zich boven de 1, dan wordt de kans groter als de bij de parameter horende X-variabele één eenheid groter wordt. 'De kans' slaat in dit onderzoek op de kans op politieke participatie. De OR wordt berekend door de waarschijnlijkheid dat een situatie optreedt te delen door de waarschijnlijkheid dat een situatie niet optreedt. De bijbehorende formule is $OR = \frac{(a/b)}{(c/d)}$.

Om de eerste hypothese te onderzoeken, kijken we als eerst naar tabel 3, model 0. Deze eerste hypothese luidt: *Naarmate men meer sociaal geïntegreerd is, doet men meer aan politieke participatie*. We beginnen met het kijken naar *sociale integratie: geen binding*. Deze variabele heeft een negatieve, significante helling ($b = -0,096$; $p = 0,001$). Tevens geeft tabel 3 bij deze variabele $OR = 0,908$. Deze is kleiner dan 1. Dit betekent dat de kans op politieke participatie klein is, wanneer men *geen binding* heeft. Om een indicatie te geven van het effect van *geen binding* op de kans op *politieke participatie* beschrijf ik een fictief voorbeeld: Stel, een respondent heeft een kans op *politieke participatie* van $P(\text{politieke participatie}) = 0,5$. De OR die hierbij hoort is $OR = \frac{0,5}{1-0,5} = 1$. Stel dat de score op *geen binding* van deze respondent met één eenheid stijgt. De geschatte OR wordt dan $1 \times 0,890 = 0,890$. De nieuwe kans op *politieke participatie* voor deze respondent wordt dan $P(\text{politieke participatie} | \text{geen binding}) = \frac{x}{1-x} = 0,908 = 0,476$. Door een toename van één eenheid op *geen binding* is de kans op *politieke participatie* dus met 2,4% afgenomen voor deze respondent.

In model 0 staan meer parameters die *sociale integratie* meten. Zo is te zien dat het positieve effect van *sociale integratie: deelnemen aan een activiteit* het grootst is in dit model, met $OR = 1,128$

($b = 0,120$; $p < 0,001$). Een hogere score op *sociale integratie: deelnemen aan een activiteit* leidt dus tot een hogere kans op *politieke participatie*. Wederom volgt een fictief voorbeeld om het effect van *deelnemen aan een activiteit* te illustreren: Stel, een respondent heeft een kans op *politieke participatie* van $P(\text{politieke participatie}) = 0,5$. De OR die hierbij hoort is $OR = \frac{0,5}{1-0,5} = 1$. Stel dat de score op *deelnemen aan een activiteit* van deze respondent met één eenheid stijgt. De geschatte OR wordt dan $1 \times 1,128 = 1,128$. De nieuwe kans op *politieke participatie* voor deze respondent wordt dan $P(\text{politieke participatie} | \text{deelnemen aan een activiteit}) = \frac{x}{1-x} = 1,128 \times 0,5 = 0,530$. Een toename van één eenheid op *deelnemen aan een activiteit* leidt voor deze respondent voor een toename van 3% de kans op *politieke participatie*.

De variabelen *sociale integratie: geld doneren, deelnemen aan een activiteit, lid en vrijwilligerswerk doen* lijken een positief effect te hebben op de kans op *politieke participatie*. Dit effect is bij alle variabelen significant, met uitzondering van *sociale integratie: geld doneren*. Echter, de effecten zijn nog niet gecontroleerd door de controlevariabelen *geslacht* en *leeftijd*.

Tabel 3 toont ook model 1. Dit model lijkt op model 0, met als enige uitzondering dat de controlevariabelen *geslacht* en *leeftijd* zijn meegenomen. Dit leidt tot enkele veranderingen in de grootte van de parameters. De negatieve invloed van *sociale integratie: geen binding* blijft negatief en lijkt zelfs wat sterker te worden, zichtbaar bij $OR = 0,890$ ($b = -0,116$; $p < 0,001$). Daarnaast blijven ook de overige vier *sociale integratie*-variabelen een positief effect hebben op de kans op *politieke participatie*, al lijkt dit effect iets minder sterk te worden door het toevoegen van de controlevariabelen. Interessant is het significante effect dat *geslacht* heeft op *politieke participatie*. In model 1 is bij *geslacht* $OR = 0,595$ zichtbaar ($b = -0,519$; $p < 0,001$). Deze odds-ratio is veel kleiner dan 1, wat betekent dat de kans op *politieke participatie* kleiner is voor mannen dan voor vrouwen (*geslacht = 1: man*). Dit is tegen de verwachtingen in die gevormd zijn naar aanleiding van de theorie. Tevens geeft model 1 voor *leeftijd* de $OR = 0,994$ ($b = -0,006$; $p < 0,001$). Dit lijkt er op te wijzen dat een hogere leeftijd de kans op *politieke participatie* verkleint. Om het effect van leeftijd te illustreren

volgt nu een kort voorbeeld: Stel, een respondent heeft wederom een kans op *politieke participatie* van $P(\text{politieke participatie}) = 0,5$. Zoals gesteld is de *OR* die hierbij hoort $OR = \frac{0,5}{1-0,5} = 1$. Stel dat de score op *leeftijd* van deze respondent met één eenheid stijgt. De geschatte *OR* wordt dan $1 \times 0,994 = 0,994$. De nieuwe kans op *politieke participatie* voor deze respondent wordt dan $P(\text{politieke participatie}) = \frac{x}{1-x} = 0,994 = 0,498$. Een toename van één eenheid (één levensjaar) op *Leeftijd* leidt voor deze respondent voor een afname op de kans op *politieke participatie* van 0,2%. Aangezien er geen sprake is van een lineair verband, kun je deze percentuele afname niet simpelweg vermenigvuldigen met het aantal levensjaren. Voor een nieuwe kans op *politieke participatie* moet een nieuwe berekening gemaakt worden.

Met al het bovenstaande in acht genomen, lijkt de data voorzichtig bewijs te geven voor het niet verwerpen van de eerste hypothese: *Naarmate men meer sociaal geïntegreerd is, doet men meer aan politieke participatie*. Aangezien gebleken is dat sociale integratie de kans op politieke participatie significant enigszins vergroot, gecontroleerd door geslacht en leeftijd lijkt de hypothese staande te blijven. Echter, de gevonden effecten zijn klein. De conclusie kan met minder stelligheid getrokken worden over het effect van sociale integratie in de vorm van geld doneren aan een verenigingen, aangezien dit effect aan de hand van deze data niet significant is gebleken.

Tabel 3: Parameters van logistische regressie politieke participatie en lidmaatschap van een politieke partij

	Model 0 ^a			Model 1 ^a			Model 2 ^b			Model 3 ^a		
	b (SE)	Odds- ratio	<i>p</i>	b (SE)	Odds- ratio	<i>p</i>	b (SE)	Odds- ratio	<i>p</i>	b (SE)	Odds- ratio	<i>p</i>
Constante	-0,217 (0,317)	0,805	0,494	0,535 (0,343)	1,707	0,119	-2,642** (0,464)	0,071	< 0,001	0,575	1,777	0,095
Soc.Int_geen	-0,096** (0,030)	0,908	0,001	-0,116** (0,031)	0,890	< 0,001	-0,121** (0,046)	0,886	0,008	-0,116** (0,031)	0,890	< 0,001
Soc.Int_geld	0,037 (0,033)	1,038	0,264	0,036 (0,034)	1,037	0,285	0,168** (0,051)	1,183	< 0,001	0,024 (0,034)	1,024	0,477
Soc.Int_activiteit	0,120** (0,032)	1,128	< 0,001	0,118** (0,033)	1,125	< 0,001	0,029 (0,050)	1,030	0,561	0,114** (0,033)	1,121	< 0,001
Soc.Int_lid	0,116** (0,030)	1,124	< 0,001	0,100** (0,030)	1,105	< 0,001	0,134** (0,045)	1,144	0,003	0,092** (0,030)	1,097	0,002
Soc.Int_vrijwilliger	0,092* (0,036)	1,095	0,012	0,083* (0,037)	1,086	0,024	0,216** (0,055)	1,241	< 0,001	0,068 (0,037)	1,070	0,065
Leeftijd				-0,006** (0,002)	0,994	< 0,001				-0,008** (0,002)	0,992	< 0,001
Geslacht				-0,519** (0,057)	0,595	< 0,001				-0,503** (0,057)	0,605	< 0,001
Lid politieke partij										0,854** (0,127)	2,349	< 0,001
Deviance	7380,51			7288,87			2354,38			7242,81		
X ² -toets	7,172		0,518	9,522		0,300	9,336		0,312	11,342		0,183
N	5929			5929			5929			5929		

*Significantieniveau $\alpha < 0,05$; **Significantieniveau $\alpha < 0,01$.

^a. Constante: politieke participatie; ^b. Constante: lid politieke partij.

Vervolgens wordt door middel van een vergelijking van model 1 en model 3 de tweede hypothese onderzocht. Deze hypothese luidt: *Het positieve effect van sociale integratie op politieke participatie wordt gedeeltelijk verklaard door het lidmaatschap van een politieke partij.* Om het verband tussen *sociale integratie* en *lid van een politieke partij* te onderzoeken, moet als eerste worden onderzocht wat de invloed is van *sociale integratie* op de kans op *lidmaatschap van een politieke partij*. Deze invloed wordt weergegeven in model 2, welke als enige model in tabel 3 een andere afhankelijke variabele heeft dan de andere modellen (namelijk: *lidmaatschap van een politieke partij*). Wanneer we naar de *OR* kijken, is te zien dat het effect van *sociale integratie* een invloed heeft op *lidmaatschap van een politieke partij*. Deze invloed loopt zoals verwacht. *Sociale integratie: geen binding* verkleint de kans op *lidmaatschap van een politieke partij* significant ($OR=0,886$; $b=-0,121$; $p=0,008$). De andere vier variabelen die *sociale integratie* meten vergroten de kans op *lidmaatschap van een politieke partij* significant, met uitzondering van *sociale integratie: deelname aan een activiteit*. Desalniettemin lijkt er een verband te bestaan tussen *sociale integratie* en *lidmaatschap van een politieke partij*, wat kan wijzen op een mediatie-effect.

Model 3 kan ons meer vertellen over of *lidmaatschap van een politieke partij* daadwerkelijk een deel van het effect van *sociale integratie* kan overnemen, zoals de hypothese suggereert. Model 3 laat zien dat de *OR*'s van de variabelen die *sociale integratie* meten nagenoeg gelijk zijn gebleven. Datzelfde geldt grofweg voor de hellingscoëfficiënten van de *sociale integratie*-variabelen. Echter, opvallend is het grote significante effect dat *lidmaatschap van een politieke partij* heeft ($OR=2,349$; $b=0,854$; $p<0,001$). Specifiek valt op dat de *odds-ratio* ver boven de 1 is en deze *OR* relatief ook groter is dan de *odds-ratio*'s van de andere variabelen. Om de verandering in kansen te schetsen volgt weer een fictief voorbeeld: Stel, een respondent heeft een kans op *politieke participatie* van $P(\text{politieke participatie})=0,5$. De *OR* die hierbij hoort is $OR = \frac{0,5}{1-0,5} = 1$. Stel dat de respondent lid is van een politieke partij, wat er voor zorgt dat de score van deze respondent op *lidmaatschap van politieke partij* met één eenheid stijgt. De geschatte *OR* wordt dan $1 \times 2,349 = 2,349$. De nieuwe kans op *politieke participatie* voor deze respondent wordt dan $P(\text{politieke participatie} | \text{lidmaatschap}$

van een politieke partij) = $\frac{x}{1-x} = 2,349 = 0,701$. Een toename van één eenheid op *lidmaatschap van een politieke partij* leidt voor deze respondent voor een toename van 20%. Dat is een flinke toename.

Of *lidmaatschap van een politieke partij* een deel van het effect van *sociale integratie* op *politieke participatie* overneemt, moet beoordeeld worden aan de hand van tabellen 4 en 5 in de tekst. In tabel 4 staan de hellingscoëfficiënten van *sociale integratie* en de bijbehorende betrouwbaarheidsintervallen (BHI's) uit het volledige geschatte model. In dit model zit dus de verwachte mediator. In tabel 5 staan de hellingscoëfficiënten van *sociale integratie* en de bijbehorende BHI's uit model 1. In dit model zit de verwachte mediator niet. Om te beoordelen of de mediator *lidmaatschap van een politieke partij* daadwerkelijk een deel van de invloed van *sociale integratie* op *politieke participatie* overneemt, moet bekeken worden of de hellingen daadwerkelijk significant veranderen zodra *lidmaatschap van een politieke partij* in het model toegevoegd. Het verschil tussen model 1 en model 3 (het volledige model) wordt hieronder geanalyseerd en uitgewerkt.

Tabel 4: Hellingen, betrouwbaarheidsintervallen en VIF-scores van de parameters (Model 3)

	b (SE)	p	BHI ^a		VIF
			Lower	Higher	
Soc.Int_geen	-0,116** (0,031)	< 0,001	-0,167	-0,065	5,758
Soc.Int_geld	0,024 (0,034)	0,477	-0,032	0,080	1,994
Soc.Int_activiteit	0,114** (0,033)	< 0,001	0,060	0,168	1,549
Soc.Int_lid	0,092** (0,030)	0,002	0,042	0,142	2,893
Soc.Int_vrijwilliger	0,068 (0,037)	0,065	0,006	0,129	1,280
Leeftijd	-0,008** (0,002)	< 0,001	-0,0047	-0,0113	1,051
Geslacht	-0,503** (0,057)	< 0,001	-0,597	-0,409	1,046
Lid van een politieke partij	0,854** (0,127)	< 0,001	0,644	1,064	1,015

*Significantieniveau $\alpha < 0,05$; **Significantieniveau $\alpha < 0,01$.

^aBetrouwbaarheidsinterval van 95%

Bij het vergelijken van de hellingscoëfficiënten en de bijbehorende BHI's valt meteen op dat enkele hellingscoëfficiënten van *sociale integratie* amper veranderen door het toevoegen van de variabele *lidmaatschap van een politieke partij*. Zo blijft *sociale integratie: geen binding* exact gelijk, inclusief BHI ($b = -0,116$; $p < 0,001$; 95% BHI = $[-0,167; -0,065]$). De overige *sociale integratie*-coëfficiënten veranderen wel, maar niet veel. Het minst verschilt de BHI van *sociale integratie: deelnemen aan een activiteit*. Het verschil tussen de twee intervallen is met 0,004 slechts 10,7%. Het grootste verschil tussen BHI's bevindt zich in *sociale integratie: vrijwilligerswerk*. Het verschil tussen de twee intervallen is 0,016 en is omgerekend 13,1%. Zichtbaar is dat de betrouwbaarheidsintervallen grotendeels overlappen en de hellingscoëfficiënten daarom niet significant lijken te verschillen. Ondanks de grootte van het effect en de odds-ratio van *lidmaatschap van een politieke partij*, lijkt de variabele niet een significant groot deel van de invloed van *sociale integratie* op *politieke participatie* over te nemen. Echter, dit neemt niet weg dat *lidmaatschap van een politieke partij* grote invloed heeft op de kans op politieke participatie.

Tabel 5: Hellingen en betrouwbaarheidsintervallen van de parameters (Model 1)

	b (SE)	p	BHI ^a	
			Lower	Higher
Soc.Int_geen	-0,116** (0,031)	< 0,001	-0,167	-0,065
Soc.Int_geld	0,036 (0,034)	0,285	-0,020	0,092
Soc.Int_activiteit	0,118** (0,033)	< 0,001	0,064	0,172
Soc.Int_lid	0,100** (0,030)	< 0,001	0,051	0,150
Soc.Int_vrijwilliger	0,083* (0,037)	0,024	0,022	0,144
Leeftijd	-0,006** (0,002)	< 0,001	-0,009	-0,003
Geslacht	-0,519** (0,057)	< 0,001	-0,613	-0,425

*Significantieniveau $\alpha < 0,05$; **Significantieniveau $\alpha < 0,01$.

^aBetrouwbaarheidsinterval van 95%

Met al het bovenstaande in acht genomen, lijkt de data bewijs te geven voor het verwerpen van de tweede hypothese: *Het positieve effect van sociale integratie op politieke participatie wordt gedeeltelijk verklaard door het lidmaatschap van een politieke partij.* Uit de vergelijking tussen model 1 en model 3 blijkt dat de hellingscoëfficiënten van *sociale integratie* niet significant veranderen bij het toevoegen van *lidmaatschap van een politieke partij* aan het model. Ondanks dat *lidmaatschap van een politieke partij* een grote invloed heeft op de kans op politieke participatie, neemt het niet een groot deel van het effect van *sociale integratie* over. Er is daarom geen bewijs gevonden voor een mediatie-effect.

5. Conclusie en discussie

5.1 Conclusie

Politieke participatie komt het functioneren van democratie ten goede. Hoe meer burgers politieke participeren in een democratie, des te meer worden zij betrokken bij de besluitvorming (McCormick et al., 2019). Tevens blijkt dat hoe meer de burgers betrokken zijn bij de besluitvorming, des te meer zij achter de keuzes staan die de machthebbers maken. Uit de literatuur is gebleken dat een afname van sociale structuren en de relatie tussen het individu en de gemeenschap – ook wel *civic engagement* genoemd - leidt tot een stagnatie van het vertrouwen in de medemens (Putnam, 2020; De Tocqueville 1862). Deze stagnatie van vertrouwen leidt tot een daling van het functioneren van de democratie, aangezien vertrouwen noodzakelijk is voor de machthebbers om legitieme besluiten te nemen (McCormick et al., 2019).

In dit onderzoek stond de volgende hoofdvraag centraal: *In welke mate is sociale integratie een voorspeller van politieke participatie en wat is de rol van lidmaatschap van een politieke partij in dit verband?* Uit de statistische analyse is gebleken de mate van sociale integratie een kleine invloed heeft op de kans op politieke participatie. Immers, wanneer iemand met geen enkele vereniging binding heeft en dus minder sociaal geïntegreerd is, wordt zijn kans op politieke participatie significant iets kleiner. Daar tegenover staat dat wanneer iemand zich inzet voor een vereniging, en dus meer sociaal geïntegreerd is, zijn kans op politieke participatie enigszins significant vergroot. Vooral deelname aan activiteiten van verenigingen lijkt een kleine, significante en positieve invloed te hebben op de kans op politieke participatie. De data lijkt dus voorzichtig bewijs te geven voor eerste hypothese, die luidt: *naarmate men meer sociaal geïntegreerd is, doet men meer aan politieke participatie*. Echter, ik wil nadrukkelijk noemen dat dit effect klein is.

Ondanks dat het effect in deze steekproef klein is, lijkt de data wel te rijmen met de eerder beschreven theorie. Door participatie in een vereniging kan iemand makkelijk in contact komen met andere burgers uit de samenleving, waarmee men kan discussiëren over maatschappelijke thema's

(Lee, 2005). Ook kan iemand zijn mening delen met anderen, of juist zijn 'geest slijpen' door een conflicterende mening (Lee, 2005). Daarnaast kan men door deelname aan het verenigingsleven organisatorische en democratische vaardigheden aanleren (Binder, 2020; Dekker, 2014; Fung, 2003). Door combinatie van deze twee gebeurtenissen kan men geprikkeld worden tot het ondernemen van politieke participatie.

De tweede hypothese in dit onderzoek luidt: *het positieve effect van sociale integratie op politieke participatie wordt gedeeltelijk verklaard door het lidmaatschap van een politieke partij.*

Gebleken is dat wanneer iemand lid is van een politieke partij, zijn kans op politieke participatie flink toeneemt. Dit is in overeenstemming met de theorie. Ten eerste is gesteld dat iemand die lid is van een politieke partij uit zichzelf een grotere intrinsieke interesse zal hebben dan iemand die geen lid is. Logischerwijs heeft iemand die lid is van een politieke partij dan ook meer interesse in politieke thema's. Ten tweede kan een politieke partij haar leden er ook toe zetten om politiek te participeren, bijvoorbeeld doormiddel van het aanzetten tot deelname aan een protest of het ondertekenen van een petitie (McCormick et al., 2019). Politieke partijen zijn er bijvoorbeeld vaak goed in om thema's zo te framen dat dit de emotie van haar leden aanspreekt (Barbeito Iglesias & Iglesias Alonso).

Echter, lidmaatschap van een politieke partij blijkt geen mediator te zijn en blijkt dus niet een significant deel van het effect van sociale integratie over te nemen. De twee effecten, sociale integratie en lidmaatschap van een politieke partij, lijken allebei apart van elkaar invloed te hebben op de kans op politieke participatie. De tweede hypothese is daarom verworpen. In vervolgonderzoek kan onderzocht worden wat de achterliggende oorzaak is van dit naast elkaar staan van de effecten. Uit de theorie is al gebleken dat lidmaatschap van een politieke partij grotendeels een intrinsieke motivatie van mensen lijkt aan te spreken, aangezien dit draait om intrinsieke interesse in en affiniteit met politieke thema's. Wellicht is sociale integratie een extrinsieke factor die mensen ertoe drijft om politiek te participeren. De sociale omgeving kan ook invloed hebben op de beweegredenen van mensen. Vervolgonderzoek zou zich kunnen focussen op

de verschillen tussen extrinsieke prikkels binnen sociale integratie en het lid zijn van een politieke partij en algemene intrinsieke interesse in politieke thema's.

5.2 Discussie

Dit onderzoek kent enkele tekortkomingen die invloed kunnen hebben op de bevindingen en bijbehorende conclusies. Ten eerste moet genoemd worden dat er gebruik gemaakt is van de data van de wave uit 2008 van het LISS Panel. Aangezien politieke onderwerpen flink onderhevig zijn aan actuele ontwikkelingen, kan dit betekenen dat de bevindingen uit 2008 niet geheel overeenkomen met de huidige tijdsgeest en patronen in de samenleving. Daarnaast is tijdens de operationalisatie van de variabelen gebleken dat de variabelen die sociale integratie meten niet bijzonder goed bij elkaar passen. De Cronbach's Alfa-scores bevonden zich structureel rond de $\alpha = 0.5$, terwijl als acceptabele maatstaf $\alpha = 0.7$ gehanteerd wordt. In het belang van het behouden van de informatie over de verschillende categorieën van sociale integratie heb ik gekozen voor het behouden van alle vijf de variabelen zoals ze waren. Echter, dit komt de validiteit van het meten van het concept sociale integratie niet ten goede. Dit kan de getrokken conclusies enigszins op losse schroeven zetten en zelfs gedeeltelijk verklaren waarom de verwachte mediatie niet is gevonden. Daarbij aansluitend is uit de theorie gebleken dat sociale integratie meer omvat dan alleen een bepaalde binding met een of meerdere verenigingen. De vraag is dus of de gebruikte variabelen de lading van het concept wel volledig meten.

Theoretische onderbouwing voor de invloed van sociale integratie op politieke participatie is er voldoende. Statistisch blijkt dit effect lastiger hard te maken. Hoe sociale integratie mensen daadwerkelijk tot politieke participatie aanzet zoals in de theorie beschreven is lastig om te onderzoeken door middel van kwantitatief onderzoek. Kwalitatief onderzoek kan meer inzicht bieden in de daadwerkelijke totstandkoming van dit proces, bijvoorbeeld door onderzoek te doen door middel van interviews of observatietechnieken. Ook lidmaatschap van een politieke partij heeft een grote invloed op de kans op politieke participatie, maar dit staat los van sociale integratie.

Kortom, overheidsbeleid dat zich richt op de uitgaven aan het maatschappelijk- en verenigingsleven hoeft geen beleid van weggegooid geld te zijn. Sociale integratie van burgers in de maatschappij is een factor die van invloed is op de politieke participatie van de burgers. Politiek participerende burgers zorgen voor het behoud van gezonde democratie, zolang de wisselwerking tussen de individuele burger en haar gemeenschap niet blijft afbrokkelen.

Literatuur

- Barbeito Iglesias, R., & Iglesias Alonso, N. (2021). Political emotions and digital political mobilization in the new populist parties: the cases of Podemos and Vox in Spain. *International Review of Sociology*, 31(2), 246–267. <https://doi.org/10.1080/03906701.2021.1947948>
- Binder, M. (2020). Enhancing Democracy: Can Civic Engagement Foster Political Participation? *Social Science Quarterly*, 102(1), 47–68. <https://doi.org/10.1111/ssqu.12882>
- Booth, A., & Bisztray, G. (1970). Value Orientations, Member Integration and Participation in Voluntary Association Activities. *Administrative Science Quarterly*, 15(1), 39–45. <https://doi.org/10.2307/2391185>
- Brooks, D. J. (2010). A Negativity Gap? Voter Gender, Attack Politics, and Participation in American Elections. *Politics & Gender*, 6(03), 319–341. <https://doi.org/10.1017/s1743923x10000218>
- Burge, R. P., & Bramlett, B. H. (2021). The new older adult participant in American politics. *Social Science Quarterly*, 102(6), 2972–2984. <https://doi.org/10.1111/ssqu.13072>
- Cavazza, N., & Pacilli, M. G. (2021). Is Politics Still a Masculine Thing? Stereotypical Male Description Activates the Prototype of the Politically Committed Individual Worthy of a Vote. *Sexuality & Culture*, 25(3), 1076–1095. <https://doi.org/10.1007/s12119-020-09810-9>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2021, 26 november). *Overheidsuitgaven en bestedingen; functies, transacties, overheidssectoren*. Geraadpleegd op 23 februari 2022, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/84122ned?dl=5F5DC#shortTableDescription>
- Chan, R. C. H., Mak, W. W. S., Chan, W. Y., & Lin, W. Y. (2020). Effects of Social Movement Participation on Political Efficacy and Well-Being: A Longitudinal Study of Civically Engaged Youth. *Journal of Happiness Studies*, 22(5), 1981–2001. <https://doi.org/10.1007/s10902-020-00303-y>
- Dekker, P. (2014). Tocqueville Did Not Write About Soccer Clubs: Participation in Voluntary Associations and Political Involvement. *Modernizing Democracy*, 45–57. https://doi.org/10.1007/978-1-4939-0485-3_4
- De Tocqueville, A. (1862). *Democracy in America* (12de editie). Cambridge University Press. https://books.google.nl/books?hl=en&lr=&id=xZfiBEzcPTEC&oi=fnd&pg=PA1&dq=tocqueville+democracy+in+america&ots=f_reOAKH1G&sig=oH3LwVhoe9H2Wwkh_KEQfGbl3RI&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- Fung, A. (2003). Associations and Democracy: Between Theories, Hopes, and Realities. *Annual Review of Sociology*, 29(1), 515–539. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.29.010202.100134>
- Kellstedt, P. M., Peterson, D. A. M., & Ramirez, M. D. (2010). The Macro Politics of a Gender Gap. *Public Opinion Quarterly*, 74(3), 477–498. <https://doi.org/10.1093/poq/nfq003>

- Knack, S., & Keefer, P. (1997). Does Social Capital Have an Economic Payoff? A Cross-Country Investigation. *The Quarterly Journal of Economics*, *112*(4), 1251–1288.
<https://doi.org/10.1162/003355300555475>
- Koramaz, E. K. (2014). The Spatial Context of Social Integration. *Social Indicators Research*, *119*(1), 49–71. <https://doi.org/10.1007/s11205-013-0481-x>
- Lee, F. L. F. (2005). The Impact Of Ordinary Political Conversation On Public Opinion Expression: Is Existence Of Discord Necessary? *Journalism & Mass Communication Quarterly*, *82*(4), 891–909.
- LISS Panel. (z.d.). *LISS Panel Data | About the Panel*. LISS Panel Data. Geraadpleegd op 21 maart 2022, van <https://www.lissdata.nl/about-panel>
- Lühr, M., Pavlova, M. K., & Luhmann, M. (2021). Nonpolitical Versus Political Participation: Longitudinal Associations with Mental Health and Social Well-Being in Different Age Groups. *Social Indicators Research*, *159*(3), 865–884. <https://doi.org/10.1007/s11205-021-02777-6>
- Matsubayashi, T., & Lu, K. (2019). Age and Turnout in Aging Societies. *International Journal of Public Opinion Research*, *33*(2), 398–411. <https://doi.org/10.1093/ijpor/edz044>
- McCormick, J., Hague, R., & Harrop, M. (2019). *Comparative Government and Politics: An Introduction (Comparative Government and Politics)* (11de editie). Red Globe Press.
- McCollum, E. T. (2021). Cultivated Participation: Looking Closer at the Relationship Between Education and Participation 1. *Sociological Forum*, *36*(4), 1049–1070.
<https://doi.org/10.1111/socf.12743>
- Pfundmair, M., Paulus, M., & Wagner, E. (2020). Activism and radicalism in adolescence: an empirical test on age-related differences. *Psychology, Crime & Law*, *27*(8), 815–830.
<https://doi.org/10.1080/1068316x.2020.1850725>
- Putnam, R. D. (2020). *Bowling Alone* (Revised, Updated ed.). Simon & Schuster.
- Scherpenzeel, A. (2009, januari). *Start of the LISS panel: Sample and recruitment of a probability-based Internet panel* (Nr. 1). LISS Panel.
https://lissdata.nl/sites/default/files/bestanden/Sample_and_Recruitment.pdf
- Shore, J., Rapp, C., & Stockemer, D. (2019). Health and political efficacy in context: What is the role of the welfare state? *International Journal of Comparative Sociology*, *60*(6), 435–457.
<https://doi.org/10.1177/0020715219899969>

Bijlage 1

Tabel 6: Operationalisatie van de variabelen

Naam variabele	Omschrijving variabele	Operationalisatie
Sociale integratie: geen binding	Deze variabele geeft aan of respondenten geen binding hebben met een vereniging. Samen met de andere <i>Soc.Int</i> -variabelen wordt de sociale integratie gemeten.	cs08a003 + cs08a008 + cs08a013 + cs08a018 + cs08a023 + cs08a028 + cs08a033 + cs08a038 + cs08a048 + cs08a053 + cs08a058 De verenigingen die zijn meegenomen zijn: sportverenigingen culturele verenigingen, vakbonden, bedrijfsverenigingen, consumentenverenigingen, humanitaire verenigingen, milieu-/dierenbeschermingsverenigingen, religieuze verenigingen, onderwijs-/ouderverenigingen, genootschappen van vrienden of sociëteit en een overige categorie. Dat geldt voor alle <i>Soc.Int</i> -variabelen.
Sociale integratie: geld schenken	Deze variabele geeft of respondenten geld schenken aan een vereniging. Samen met de andere <i>Soc.Int</i> -variabelen wordt de sociale integratie gemeten.	cs08a004 + cs08a009 + cs08a014 + cs08a019 + cs08a024 + cs08a029 + cs08a034 + cs08a039 + cs08a049 + cs08a054 + cs08a059
Sociale integratie: deelnemen aan activiteit	Deze variabele geeft of de respondenten deelnemen aan activiteiten bij een vereniging. Samen met de andere <i>Soc.Int</i> -variabelen wordt de sociale integratie gemeten.	cs08a005 + cs08a010 + cs08a015 + cs08a020 + cs08a025 + cs08a030 + cs08a035 + cs08a040 + cs08a050 + cs08a055 + cs08a060
Sociale integratie: lid	Deze variabele geeft aan of de respondenten lid zijn van een vereniging. Samen met de andere <i>Soc.Int</i> -variabelen wordt de sociale integratie gemeten.	cs08a006 + cs08a011 + cs08a016 + cs08a021 + cs08a026 + cs08a031 + cs08a036 + cs08a041 + cs08a051 + cs08a056 + cs08a061
Sociale integratie: vrijwilligerswerk doen	Deze variabele geeft aan of respondenten vrijwilligerswerk doen bij een vereniging. Samen met de andere <i>Soc.Int</i> -variabelen wordt de sociale integratie gemeten.	cs08a007 + cs08a012 + cs08a017 + cs08a022 + cs08a027 + cs08a032 + cs08a037 + cs08a042 + cs08a052 + cs08a057 + cs08a062
Politieke participatie	Deze variabele aan of er sprake van politieke participatie of niet. Score 0 geeft aan dat er geen sprake is van politieke participatie. Score 1 geeft aan dat er sprake is van politieke participatie.	cv08a065 + cv08a066 + cv08a067 + cv08a068 + cv08a069 + cv08a070 + cv08a071 + cv08a072 0 nee Scores 1 t/m 8 hercodeert naar 1: ja
Lid van een politieke partij	Deze variabele geeft aan of de respondent lid is van een politieke partij.	RECODE cv08a098 (1=1) (2=0) INTO LidPartij. EXECUTE. 0 nee 1 ja
Geslacht	Deze variabele geeft het gender van de respondent aan.	RECODE cf08a003 (1=0) (2=1) INTO Geslacht. VARIABLE LABELS Geslacht 'Geslacht'. EXECUTE. 0 vrouw 1 man
Leeftijd	Deze variabele geeft de leeftijd van de respondent aan.	Deze variabele bestond al in de dataset, in de vorm van item cf08a004 met de naam Age Respondent. Deze heb ik niet aangepast, slechts een andere label gegeven: <i>Leeftijd</i> .

Tabel 7.1: Cronbachs Alfa van de variabelen sociale integratie

Naam variabele	Reliability Score	N of items
<i>Soc.Int_geen</i>	,621	11
<i>Soc.Int_geld</i>	,548	11
<i>Soc.Int_activiteit</i>	,525	11
<i>Soc.Int_lid</i>	,503	11
<i>Soc.Int_vrijwilliger</i>	,478	11

Tabel 7.2: Wijziging score Cronbachs Alfa als een van de items verwijderd wordt

	Cronbach's Alpha if Item Deleted: Soc.Int_geen	Cronbach's Alpha if Item Deleted: Soc.Int_geld	Cronbach's Alpha if Item Deleted: Soc.Int_activiteit	Cronbach's Alpha if Item Deleted: Soc.Int_lid	Cronbach's Alpha if Item Deleted: Soc.Int_vrijwilliger
<i>Sport</i>	,625	,534	,512	,522	,490
<i>Cultuur</i>	,592	,526	,486	,477	,435
<i>Vakbond</i>	,617	,547	,517	,486	,468
<i>Bedrijf</i>	,601	,542	,507	,474	,462
<i>Consument</i>	,596	,539	,511	,444	,470
<i>Humanitair</i>	,564	,438	,500	,470	,454
<i>Milieu</i>	,581	,455	,508	,466	,458
<i>Religieus</i>	,608	,525	,500	,488	,455
<i>Onderwijs</i>	,596	,534	,491	,480	,441
<i>Genootschap</i>	,600	,538	,482	,483	,425
<i>Anders</i>	,596	,532	,494	,479	,439

Verantwoording tabel 7.1 en tabel 7.2:

In tabel 7.1 is de Cronbachs Alfa score per sociale integratie-variabele zichtbaar. Elk van de variabelen heeft een N van 11, wat betekent dat de nieuwe variabele (*Soc.Int_...*) is opgebouwd uit elf items. Alle elf de items hebben dezelfde schaal. Uit de tweede kolom blijkt dat de Cronbachs Alfa score gestaagd afneemt per sociale integratie variabele. De score op *Soc.Int_geen* is het hoogst. Dit valt te verklaren doordat de respondenten die hier op scoorde, met meerdere verenigingen geen binding hadden. Als vuistregel geldt dat een Cronbachs Alfa-score boven de 0,6 in de sociale wetenschappen. Ik beoordeel de schalen van mijn nieuwe *Soc.Int*-variabelen daarom als matig. Verdere reflectie hiervan op de resultaten van dit onderzoek zijn beschreven in de discussie paragraaf.

Tabel 7.2 geeft weer hoe de Cronbachs Alfa-score verandert wanneer een van de elf items die de nieuwe variabele vormt wordt weggenomen. Het effect van de individuele items op de nieuwe schaal wordt hierdoor zichtbaar. De hoogste en dus meest betrouwbare score die in de tabel te vinden is, is dikgedrukt. Wanneer ik de dikgedrukte scores uit tabel 7.2 vergelijk met de

oorspronkelijke scores uit tabel 7.1, zie ik de scores uit tabel 7.2 structureel enkele honderdste punten hoger zijn. Echter, deze verandering is dermate klein, dat ik de variabelen liever bij de originele houdt. Deze keuze is gemaakt aangezien dit er voor zorgt dat de variabelen die sociale integratie moeten meten dit alle vijf op basis van exact dezelfde schaal doen.

Syntax tabel 7.1 en 7.2:

Cronbachs Soc.Int_geen

RELIABILITY

```
/VARIABLES=cs08a003 cs08a008 cs08a013 cs08a018 cs08a023 cs08a028 cs08a033 cs08a038  
cs08a048
```

```
cs08a053 cs08a058
```

```
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
```

```
/MODEL=ALPHA
```

```
/SUMMARY=TOTAL.
```

Cronbachs Soc.Int_geld

RELIABILITY

```
/VARIABLES=cs08a004 cs08a009 cs08a014 cs08a019 cs08a024 cs08a029 cs08a034 cs08a039  
cs08a049
```

```
cs08a054 cs08a059
```

```
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
```

```
/MODEL=ALPHA
```

```
/SUMMARY=TOTAL.
```

Cronbachs Soc.Int_activiteit

RELIABILITY

```
/VARIABLES=cs08a005 cs08a010 cs08a015 cs08a020 cs08a025 cs08a030 cs08a035 cs08a040  
cs08a050
```

```
cs08a055 cs08a060
```

```
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
```

```
/MODEL=ALPHA
```

```
/SUMMARY=TOTAL.
```

Cronbachs Soc.Int_lid

RELIABILITY

```
/VARIABLES=cs08a006 cs08a011 cs08a016 cs08a021 cs08a026 cs08a031 cs08a036 cs08a041  
cs08a051  
    cs08a056 cs08a061  
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL  
/MODEL=ALPHA  
/SUMMARY=TOTAL.
```

Cronbachs Soc.Int_vrijwilliger

RELIABILITY

```
/VARIABLES=cs08a007 cs08a012 cs08a017 cs08a022 cs08a027 cs08a032 cs08a037 cs08a042  
cs08a052  
    cs08a057 cs08a062  
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL  
/MODEL=ALPHA  
/SUMMARY=TOTAL.
```

Tabel 8: Beschrijvende statistieken oorspronkelijke items politieke participatie

Er zijn verschillende manieren om iets politiek aan de orde te stellen of invloed uit te oefenen op politici of de overheid. Wilt u van de volgende mogelijkheden aangeven van welke u in de afgelopen 5 jaar gebruik hebt gemaakt?	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Std. Deviatie
(cv08a065) radio, televisie of krant ingeschakeld	6799	0	1	,11	,314
(cv08a066) een politieke partij of organisatie ingeschakeld	6799	0	1	,04	,205
(cv08a067) meegedaan aan een door de overheid georganiseerde inspraakbijeenkomst, hoorzitting of discussiebijeenkomst	6799	0	1	,08	,269
(cv08a068) contact opgenomen met een politicus of ambtenaar	6799	0	1	,10	,298
(cv08a069) meegedaan aan een actiegroep	6799	0	1	,04	,191
(cv08a070) meegedaan aan een protestactie, protest mars of demonstratie	6799	0	1	,06	,238
(cv08a071) via internet, e-mail of sms meegedaan aan een politieke discussie of actie	6799	0	1	,14	,352
(cv08a072) iets anders	6799	0	1	,03	,158
Valid N (listwise)	6799				

Verantwoording tabel 8

Tabel 8 geeft de beschrijvende statistieken weer van de oorspronkelijke items die de dummy variabelen vormen om politieke participatie te meten.

Syntax tabel 8:

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=cv08a065 cv08a066 cv08a067 cv08a068 cv08a069 cv08a070 cv08a071
```

```
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Tabel 9: Beschrijvende statistieken oorspronkelijke items sociale integratie: geen binding

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Std. Deviatie
(cs08a003) Sport	7357	0	1	,44	,496
(cs08a008) Cultuur	7355	0	1	,72	,449
(cs08a013) Vakbond	7356	0	1	,80	,400
(cs08a018) Bedrijf	7351	0	1	,82	,380
(cs08a023) Consument	7352	0	1	,75	,431
(cs08a028) Humanitair	7355	0	1	,65	,478
(cs08a033) Milieu	7352	0	1	,67	,471
(cs08a038) Religieus	7354	0	1	,67	,470
(cs08a048) Onderwijs	7352	0	1	,82	,382
(cs08a053) Genootschap	7353	0	1	,85	,359
(cs08a058) Anders	7358	0	1	,81	,394
Valid N (listwise)	7343				

Verantwoording tabel 9

Tabel 6 geeft de beschrijvende statistieken weer van de oorspronkelijke items die de variabelen vormen om sociale integratie: geen binding te meten.

Syntax tabel 9:

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=cs08a003 cs08a008 cs08a013 cs08a018 cs08a023 cs08a028 cs08a033
cs08a038 cs08a048 cs08a053 cs08a058
```

```
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Tabel 10: Beschrijvende statistieken oorspronkelijke items sociale integratie: geld gedoneerd

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Std. Deviatie
(cs08a004) Sport	7357	0	1	,03	,171
(cs08a009) Cultuur	7355	0	1	,03	,178
(cs08a014) Vakbond	7356	0	1	,01	,102
(cs08a019) Bedrijf	7351	0	1	,01	,098
(cs08a024) Consument	7352	0	1	,01	,104
(cs08a029) Humanitair	7355	0	1	,27	,446
(cs08a034) Milieu	7352	0	1	,23	,420
(cs08a039) Religieus	7354	0	1	,14	,347
(cs08a049) Onderwijs	7352	0	1	,02	,155
(cs08a054) Genootschap	7353	0	1	,01	,114
(cs08a059) Anders	7358	0	1	,03	,183
Valid N (listwise)	7343				

Verantwoording tabel 10

Tabel 10 geeft de beschrijvende statistieken weer van de oorspronkelijke items die de variabelen vormen om sociale integratie: geld doneren te meten.

Syntax tabel 10:

DESCRIPTIVES VARIABLES=cs08a004 cs08a009 cs08a014 cs08a019 cs08a024 cs08a029 cs08a034
cs08a039 cs08a049 cs08a054 cs08a059

/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.

Tabel 11: Beschrijvende statistieken oorspronkelijke items sociale integratie: deelnemen aan een activiteit

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Std. Deviatie
(cs08a005) Sport	7357	0	1	,17	,379
(cs08a010) Cultuur	7355	0	1	,10	,306
(cs08a015) Vakbond	7356	0	1	,01	,118
(cs08a020) Bedrijf	7351	0	1	,06	,231
(cs08a025) Consument	7352	0	1	,02	,147
(cs08a030) Humanitair	7355	0	1	,02	,145
(cs08a035) Milieu	7352	0	1	,02	,131
(cs08a040) Religieus	7354	0	1	,08	,273
(cs08a050) Onderwijs	7352	0	1	,07	,254
(cs08a055) Genootschap	7353	0	1	,05	,222
(cs08a060) Anders	7358	0	1	,04	,201
Valid N (listwise)	7343				

Verantwoording tabel 11

Tabel 11 geeft de beschrijvende statistieken weer van de oorspronkelijke items die de variabelen vormen om sociale integratie: deelnemen aan een activiteit te meten.

Syntax tabel 11:

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=cs08a005 cs08a010 cs08a015 cs08a020 cs08a025 cs08a030 cs08a035  
cs08a040 cs08a050 cs08a055 cs08a060
```

```
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Tabel 12: Beschrijvende statistieken oorspronkelijke items sociale integratie: lid van een vereniging

	N	Minimum	Maximum	Gemiddel de	Std. Deviatie
(cs08a006) Sport	7357	0	1	,39	,489
(cs08a011) Cultuur	7355	0	1	,14	,346
(cs08a016) Vakbond	7356	0	1	,17	,380
(cs08a021) Bedrijf	7351	0	1	,11	,314
(cs08a026) Consument	7352	0	1	,21	,410
(cs08a031) Humanitair	7355	0	1	,06	,243
(cs08a036) Milieu	7352	0	1	,10	,306
(cs08a041) Religieus	7354	0	1	,18	,385
(cs08a051) Onderwijs	7352	0	1	,07	,260
(cs08a056) Genootschap	7353	0	1	,08	,268
(cs08a061) Anders	7358	0	1	,09	,286
Valid N (listwise)	7343				

Verantwoording tabel 12

Tabel 12 geeft de beschrijvende statistieken weer van de oorspronkelijke items die de variabelen vormen om sociale integratie: lid van een vereniging te meten.

Syntax tabel 12:

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=cs08a006 cs08a011 cs08a016 cs08a021 cs08a026 cs08a031 cs08a036  
cs08a041 cs08a051 cs08a056 cs08a061
```

```
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Tabel 13: Beschrijvende statistieken oorspronkelijke items sociale integratie: vrijwilliger bij een vereniging

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Std. Deviatie
(cs08a007) Sport	7357	0	1	,11	,313
(cs08a012) Cultuur	7355	0	1	,05	,217
(cs08a017) Vakbond	7356	0	1	,01	,088
(cs08a022) Bedrijf	7351	0	1	,02	,125
(cs08a027) Consument	7352	0	1	,01	,071
(cs08a032) Humanitair	7355	0	1	,03	,174
(cs08a037) Milieu	7352	0	1	,01	,102
(cs08a042) Religieus	7354	0	1	,06	,240
(cs08a052) Onderwijs	7352	0	1	,04	,198
(cs08a057) Genootschap	7353	0	1	,04	,194
(cs08a062) Anders	7358	0	1	,06	,233
Valid N (listwise)	7343				

Verantwoording tabel 13

Tabel 13 geeft de beschrijvende statistieken weer van de oorspronkelijke items die de variabelen vormen om sociale integratie: vrijwilliger bij een vereniging te meten.

Syntax tabel 13:

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=cs08a007 cs08a012 cs08a017 cs08a022 cs08a027 cs08a032 cs08a037
cs08a042 cs08a052 cs08a057 cs08a062
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```


Tabel 14: Beschrijvende statistieken cv08a098: bent u lid van een politieke partij?

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Std. Deviatie
Bent u lid van een politieke partij?	6797	1	2	1,95	,221
Valid N (listwise)	6797				

Verantwoording tabel 14

Tabel 14 geeft de beschrijvende statistieken weer van de oorspronkelijke item die lid van een politieke partij meet.

Syntax tabel 14:

DESCRIPTIVES VARIABLES=cv08a098

/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.

Tabel 15: Beschrijvende statistieken cf08a003: Geslacht respondent & cf08a004: Leeftijd respondent

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Std. Deviatie
(cf08a003) Geslacht respondent	7082	1	2	1,54	,498
(cf08a004) Leeftijd respondent	7045	15	108	45,39	15,904
Valid N (listwise)	7045				

Verantwoording tabel 15

Tabel 15 geeft de beschrijvende statistieken weer van de oorspronkelijke items die geslacht en leeftijd van de respondent meten.

Syntax tabel 15:

DESCRIPTIVES VARIABLES=cf08a003 cf08a004

/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.

Tabel 16: Beschrijvende statistieken van de nieuwe variabelen

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Std. Deviatie
Leeftijd	7045	15	108	45,39	15,904
Geslacht	7082	0	1	,54	,498
LidPartij	6797	0	1	,05	,221
Dummy_Pol.Part	6799	0	1	,35	,477
Soc.Int_geen	7343	0	11	8,00	2,163
Soc.Int_geld	7343	0	11	,81	1,145
Soc.Int_activiteit	7343	0	11	,65	1,064
Soc.Int_lid	7343	0	9	1,62	1,542
Soc.Int_vrijwilliger	7343	0	10	,43	,842
Valid N (listwise)	5929				

Tabel 17: Beschrijvende statistieken van de nieuwe variabelen (missing values verwijderd)

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Std. Deviatie
Leeftijd	5929	16	94	46,38	15,698
Geslacht	5929	0	1	,54	,220
LidPartij	5929	0	1	,05	,498
Dummy_Pol.Part	5929	0	1	,35	,477
Soc.Int_geen	5929	0	11	7,99	2,170
Soc.Int_geld	5929	0	11	,81	1,149
Soc.Int_activiteit	5929	0	11	,64	1,054
Soc.Int_lid	5929	0	9	1,62	1,562
Soc.Int_vrijwilliger	5929	0	10	,44	,844
Valid N (listwise)	5929				

Verantwoording vergelijking tabel 16 en 17: missende waarden

Tabel 16 geeft de beschrijvende statistieken weer van alle cases van de variabelen die gebruikt worden in de statistische analyse. Tabel 17 geeft de beschrijvende statistieken weer van alle complete cases van de variabelen die gebruikt worden in de statistische analyse. Er zijn enkele verschillen zichtbaar. Zoals verwacht is de N van elke variabele in tabel 17 gelijk aan de Valid N in tabel 16. Dit betekent dat er in 5929 complete cases zijn en dus 5929 respondenten zijn die op alle bovenstaande variabelen een score hebben. Aan de minimum- en maximumscores van de variabelen

veranderd weinig. Alleen bij *leeftijd* is verandering zichtbaar: de minimumscore op leeftijd wordt een jaar hoger. De maximumscore daalt flink, met 14 jaar. De gemiddeldes van *geslacht*, *lid van een politieke partij* en *politieke participatie* blijven gelijk. Het gemiddelde van *leeftijd* daalt met 1,01 punt. Binnen de *sociale integratie*-variabelen zijn veranderingen minimaal: bij enkelen slechts een daling van 0,01.

Verantwoording vergelijkingen tussen tabel 5 t/m 17:

In tabel 8 t/m 17 zijn de beschrijvende statistieken gegeven van de oorspronkelijke items die de nieuwe variabelen vormen. Wanneer we deze vergelijken met de nieuwe variabelen, kunnen we beoordelen of er een grote verandering is ontstaan in gemiddelden, N of de standaard deviaties door het samenvoegen van deze oorspronkelijke items.

Tabel 8 en tabel 17: politieke participatie

Uit tabel 8 blijkt dat de oorspronkelijke variabelen allemaal de zelfde N = 6799 hebben. De minima en maxima zijn zoals ze horen bij een dummy: nul en één. Beide parameters zijn niet veranderd bij de nieuwe variabele *Dummy_Pol.Part*. Het gemiddelde van de nieuwe variabele is hoger dan van de losse oorspronkelijke items. Dat is logisch aangezien de dummyscore 1 praktisch een som is van alle oorspronkelijke items. Dummyscore 0 geeft weer dat respondenten geen politieke participatie vertonen. Er zijn geen opmerkelijke veranderingen te zien in de beschrijvende statistieken.

Tabel 9 t/m 13 en tabel 16: sociale integratie

Tabellen 9 t/m 13 geven de beschrijvende statistieken weer van de oorspronkelijke items die sociale integratie meten, per niveau van integratie (tabel 5: geen binding, tabel 6,: geld gedoneerd, etc.) en op tabel niveau aan de hand van het aantal verenigingen waarmee de respondent de betreffende soort binding heeft. De vijf nieuwe variabelen geven zijn een somscore die leiden tot een nieuwe schaal (0 tot 11) waarvan de betrouwbaarheid van de schaal behandeld is in tabellen 7.1 en 7.2. Opvallend is dat uit tabel 17 blijkt dat *Soc.Int_geen* een relatief hoog gemiddelde heeft (gem.= 7,99). Hieruit blijkt dus dat het gros van de respondenten geen binding heeft met verenigingen en dus een lage score heeft op de algehele sociale integratie. De standaard deviatie van deze variabele is echter ook relatief groot (std.dev = 2,170)

Tabel 14 en tabel 17: lid van een politieke partij

Tabel 14 geeft het oorspronkelijke item weer en tabel 17 de nieuwe. Beide meten lid van een politieke partij op dezelfde manier. De oude variabele geeft N= 6797. Na bewerking geeft tabel 17 N= 5929 bij de nieuwe variabele. Het enige opvallende is de nieuwe schaal die leidt tot andere minima-

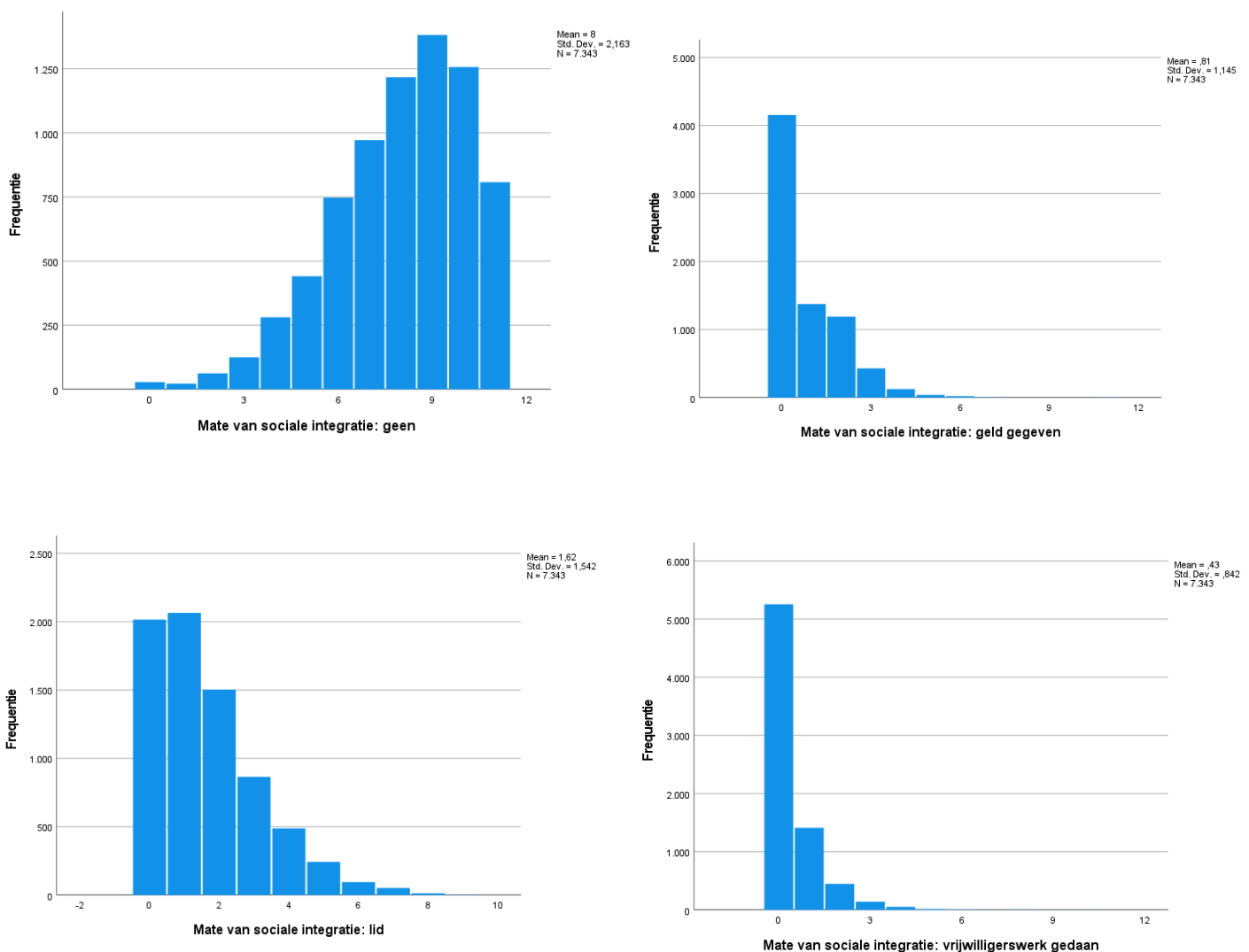
en maxima-scores en een ander gemiddelde en standaard deviatie. Deze verandering is dus te verklaren door de nieuwe schaal. Echter, deze veranderingen komen louter de interpretatie ten goede en ik verwacht dat dit niet zorgt voor complicaties.

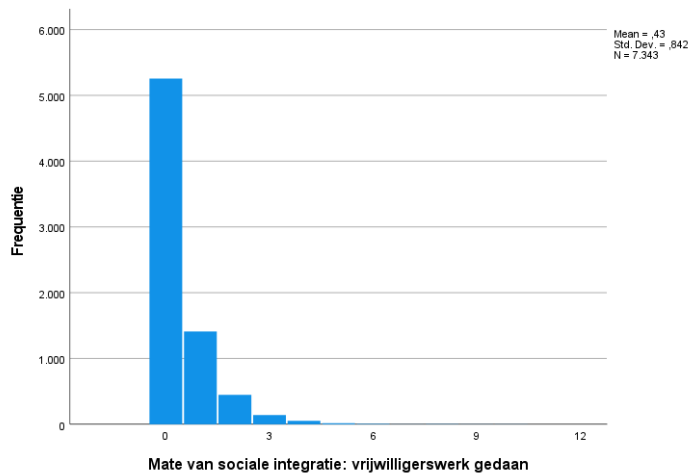
Tabel 15 en tabel 17: leeftijd en geslacht

Het oorspronkelijke item (tabel 15) is exact hetzelfde als de nieuwe variabele die leeftijd meet (tabel 17). De parameters zijn hierom exact hetzelfde. De enige wijziging is de vertaling van de naam van de variabele.

Het oorspronkelijke item dat geslacht meet (tabel 15) kent een andere schaal dan de nieuwe bewerkte variabele. Dit heeft invloed op het minimum, maximum het gemiddelde en de standaard deviatie. Echter, dat komt louter de interpretatie ten goede en ik verwacht dat dit niet zorgt voor complicaties.

Figuur 2: histogrammen van de nieuwe sociale integratie-variabelen

Verantwoording figuur 2

Figuur 2 geeft de histogrammen weer van de nieuwe variabelen die sociale integratie meten. Deze variabelen geven de verdeling van de scores weer na de volledige operationalisatie en het verwijderen van de uitbijters. Zichtbaar is dat *sociale integratie: geen binding* het meest normaal verdeeld lijkt. Dat betekent dat de meeste scores van respondenten in het midden van de schaal zitten: veel respondenten hebben geen binding met 4, 5 of 6 verenigingen. De extremere scores bevinden zich ook in mindere mate in de steekproef: minder mensen hebben maar met 1 of 2 verenigingen geen binding, of met 7 of 8 verenigingen geen binding. De andere vier variabelen zijn scheef verdeeld. Dit betekent dat het gros van de respondenten met weinig verenigingen de genoemde binding heeft.

Syntax:

Beschrijvende variabelen

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=Leeftijd LidPartij Geslacht Soc.Int_geen Soc.Int_geld Soc.Int_activiteit
Soc.Int_lid Soc.Int_vrijwilliger Dummy_Pol.Part
```

```
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Missing cases deleten

```
USE ALL.
```

```
COMPUTE filter_$=((NMISS(Leeftijd,LidPartij,Geslacht,Soc.Int_geen,Soc.Int_geld,Soc.Int_activiteit,
Soc.Int_lid,Soc.Int_vrijwilliger) < 1)).
```

```
VARIABLE LABELS filter_$ '(NMISS(Leeftijd,LidPartij,Geslacht,Soc.Int_geen,Soc.Int_geld,'+  
  'Soc.Int_activiteit,Soc.Int_lid,Soc.Int_vrijwilliger) < 1) (FILTER)'.  
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.  
FORMATS filter_$ (f1.0).  
FILTER BY filter_$.  
EXECUTE.
```

Descriptives zonder missings

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=Leeftijd LidPartij Geslacht Dummy_Pol.Part Soc.Int_geen Soc.Int_geld
```

```
  Soc.Int_activiteit Soc.Int_lid Soc.Int_vrijwilliger
```

```
  /STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Histogrammen nieuwe sociale integratie-variabelen

```
GRAPH
```

```
  /HISTOGRAM=Soc.Int_geen.
```

```
GRAPH
```

```
  /HISTOGRAM=Soc.Int_geld.
```

```
GRAPH
```

```
  /HISTOGRAM=Soc.Int_activiteit.
```

```
GRAPH
```

```
  /HISTOGRAM=Soc.Int_lid.
```

```
GRAPH
```

```
  /HISTOGRAM=Soc.Int_vrijwilliger.
```

Bijlage 2

In de onderstaande tabellen is de output gegeven van de logistische regressieanalyses en de bijbehorende toetsen. De meest relevante output is samengevoegd in tabel 3 in de tekst.

Output logistische regressie model 0

		Variables in the Equation					95% C.I. for EXP(B)		
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	Lower	Upper
Step 1 ^a	Mate van sociale integratie: geen	-,096	,030	10,232	1	,001	,908	,856	,963
	Mate van sociale integratie: geld gegeven	,037	,033	1,250	1	,264	1,038	,972	1,108
	Mate van sociale integratie: meegedaan met activiteit	,120	,032	13,954	1	<,001	1,128	1,059	1,201
	Mate van sociale integratie: lid	,116	,030	15,503	1	<,001	1,124	1,060	1,191
	Mate van sociale integratie: vrijwilligerswerk gedaan	,091	,036	6,260	1	,012	1,095	1,020	1,175
	Constant	-,217	,317	,469	1	,494	,805		

a. Variable(s) entered on step 1: Mate van sociale integratie: geen, Mate van sociale integratie: geld gegeven, Mate van sociale integratie: meegedaan met activiteit, Mate van sociale integratie: lid, Mate van sociale integratie: vrijwilligerswerk gedaan.

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	7380,507 ^a	,048	,066

a. Estimation terminated at iteration number 3

because parameter estimates changed by less than ,001.

Hosmer and Lemeshow Test

Step	Chi-square	df	Sig.
1	7,172	8	,518

Output logistische regressie model 1

		Variables in the Equation					95% C.I. for EXP(B)		
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	Lower	Upper
Step 1 ^a	Mate van sociale integratie: geen	-,116	,031	14,509	1	<,001	,890	,838	,945
	Mate van sociale integratie: geld gegeven	,036	,034	1,142	1	,285	1,037	,970	1,108
	Mate van sociale integratie: meegedaan met activiteit	,118	,033	13,120	1	<,001	1,125	1,056	1,200
	Mate van sociale integratie: lid	,100	,030	11,158	1	<,001	1,105	1,042	1,172
	Mate van sociale integratie: vrijwilligerswerk gedaan	,083	,037	5,107	1	,024	1,086	1,011	1,167
	Leeftijd respondent	-,006	,002	11,208	1	<,001	,994	,990	,997
	Geslacht van respondent	-,519	,057	83,602	1	<,001	,595	,532	,665
	Constant	,535	,343	2,433	1	,119	1,707		

a. Variable(s) entered on step 1: Mate van sociale integratie: geen, Mate van sociale integratie: geld gegeven, Mate van sociale integratie: meegedaan met activiteit, Mate van sociale integratie: lid, Mate van sociale integratie: vrijwilligerswerk gedaan, Leeftijd respondent, Geslacht van respondent.

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	7288,869 ^a	,062	,086

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Verschil in deviance (model 0 → model 1)

Omnibus Tests of Model Coefficients

Step 1		Chi-square	df	Sig.
	Step	91,638	2	<,001
	Block	91,638	2	<,001
	Model	380,911	7	<,001

Hosmer and Lemeshow Test

Step	Chi-square	df	Sig.
1	9,522	8	,300

Output logistische regressie model 2

		Variables in the Equation					95% C.I. for EXP(B)		
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	Lower	Upper
Step 1 ^a	Mate van sociale integratie: geen	-,121	,046	6,952	1	,008	,886	,810	,969
	Mate van sociale integratie: geld gegeven	,168	,051	10,872	1	<,001	1,183	1,070	1,307
	Mate van sociale integratie: meegedaan met activiteit	,029	,050	,338	1	,561	1,030	,933	1,136
	Mate van sociale integratie: lid	,134	,045	9,009	1	,003	1,144	1,048	1,248
	Mate van sociale integratie: vrijwilligerswerk gedaan	,216	,055	15,540	1	<,001	1,241	1,115	1,382
	Constant	-2,642	,464	32,434	1	<,001	,071		

a. Variable(s) entered on step 1: Mate van sociale integratie: geen, Mate van sociale integratie: geld gegeven, Mate van sociale integratie: meegedaan met activiteit, Mate van sociale integratie: lid, Mate van sociale integratie: vrijwilligerswerk gedaan.

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	2354,379 ^a	,025	,076

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Hosmer and Lemeshow Test

Step	Chi-square	df	Sig.
1	9,366	8	,312

Output logistische regressie model 3

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Mate van sociale integratie: geen	-,116	,031	14,314	1	<,001	,890	,838	,946
	Mate van sociale integratie: geld gegeven	,024	,034	,507	1	,477	1,024	,958	1,095
	Mate van sociale integratie: meegedaan met activiteit	,114	,033	12,243	1	<,001	1,121	1,052	1,195
	Mate van sociale integratie: lid	,092	,030	9,375	1	,002	1,097	1,034	1,163
	Mate van sociale integratie: vrijwilligerswerk gedaan	,068	,037	3,403	1	,065	1,070	,996	1,151
	Leeftijd respondent	-,008	,002	16,544	1	<,001	,992	,989	,996
	Geslacht van respondent	-,503	,057	77,599	1	<,001	,605	,541	,677
	Lid van een politieke partij	,854	,127	45,111	1	<,001	2,349	1,831	3,014
	Constant	,575	,344	2,787	1	,095	1,777		

a. Variable(s) entered on step 1: Mate van sociale integratie: geen, Mate van sociale integratie: geld gegeven, Mate van sociale integratie: meegedaan met activiteit, Mate van sociale integratie: lid, Mate van sociale integratie: vrijwilligerswerk gedaan, Leeftijd respondent, Geslacht van respondent, Lid van een politieke partij.

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	7242,808 ^a	,069	,096

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Hosmer and Lemeshow Test

Step	Chi-square	df	Sig.
1	11,342	8	,183

Verschil in deviance (model 1 → model 3)

Omnibus Tests of Model Coefficients

Step 1		Chi-square	df	Sig.
	Step	46,061	1	<,001
	Block	46,061	1	<,001
	Model	426,972	8	<,001

Verantwoording tabellen:

De tabellen hierboven geven vier logistische regressiemodellen weer, inclusief significantie toetsing van de modellen op zichzelf en onderling. In model 0 wordt een logistisch regressiemodel geschat waarbij de constante politieke participatie is. De afhankelijke variabelen zijn *sociale integratie: geen binding*, *sociale integratie: geld doneren*, *sociale integratie: een activiteit bijwonen*, *sociale integratie: lid zijn van een vereniging* en *sociale integratie: vrijwilligerswerk doen*. Deze vijf variabelen meten samen het concept sociale integratie. In dit model wordt dus de invloed van sociale integratie op politieke participatie geschat.

In model 1 wordt ditzelfde model geschat, maar daarbij toegevoegd de controlevariabelen *geslacht* en *leeftijd*. Opvallend is dat de hellingscoëfficiënten van *sociale integratie* enigszins veranderen. Het negatieve effect van *sociale integratie: geen binding* wordt iets sterker. De positieve effecten de overige *sociale integratie* variabelen worden iets minder sterk.

Model 2 meet het effect van *sociale integratie op lid van een politieke partij*. De uitwerking van de effecten zijn te vinden in paragraaf 4.2.

Model 3 wordt het volledige model genoemd. In model 3 worden geschatte parameters gegeven voor alle variabelen in dit onderzoek. Zichtbaar is dat bijna alle effecten significant zijn, maar wel ongeveer hetzelfde blijven. Tevens zichtbaar is dat de variabele *lid van een politieke partij* een wezenlijke invloed heeft op de kans op *politieke participatie*.

Syntax:

```
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES Dummy_Pol.Part
```

```
/METHOD=ENTER Soc.Int_geen Soc.Int_geld Soc.Int_activiteit Soc.Int_lid Soc.Int_vrijwilliger
```

```
/METHOD=ENTER Soc.Int_geen Soc.Int_geld Soc.Int_activiteit Soc.Int_lid Soc.Int_vrijwilliger
```

```
Leeftijd Geslacht
```

```
/METHOD=ENTER Soc.Int_geen Soc.Int_geld Soc.Int_activiteit Soc.Int_lid Soc.Int_vrijwilliger
```

```
/METHOD=ENTER Soc.Int_geen Soc.Int_geld Soc.Int_activiteit Soc.Int_lid Soc.Int_vrijwilliger
```

```
Leeftijd LidPartij Geslacht
```

```
/SAVE=DEV
```

```
/CLASSPLOT
```

```
/PRINT=GOODFIT CI(95)
```

/CRITERIA=PIN(0.05) POUT(0.10) ITERATE(20) CUT(0.5)

Syntax correlatie tabel (zie tabel 2 in tekst):

Correlatie Sociale Integratie en Politieke participatie

CROSSTABS

/TABLES=Soc.Int_geen Soc.Int_geld Soc.Int_activiteit Soc.Int_lid Soc.Int_vrijwilliger BY

Dummy_Pol.Part

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Correlatie Geslacht en Politieke Participatie

CROSSTABS

/TABLES=Geslacht BY Dummy_Pol.Part

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Correlatie Lid politieke partij en Politieke participatie

CROSSTABS

/TABLES=LidPartij BY Dummy_Pol.Part

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Correlatie Leeftijd en Politieke participatie

CORRELATIONS

/VARIABLES=Leeftijd Dummy_Pol.Part

/PRINT=TWOTAIL NOSIG

/STATISTICS DESCRIPTIVES

/MISSING=PAIRWISE.

Correlatie Sociale integratie en Lid politieke partij

CROSSTABS

/TABLES=Soc.Int_geen Soc.Int_geld Soc.Int_activiteit Soc.Int_lid Soc.Int_vrijwilliger BY LidPartij

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Correlatie geslacht en sociale integratie

CROSSTABS

/TABLES=Soc.Int_geen Soc.Int_geld Soc.Int_activiteit Soc.Int_lid Soc.Int_vrijwilliger BY Geslacht

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Correlatie lid van politieke partij en geslacht

CROSSTABS

/TABLES=LidPartij BY Geslacht

/FORMAT=AVALUE TABLES

/STATISTICS=CHISQ PHI

/CELLS=COUNT

/COUNT ROUND CELL.

Correlaties binnen sociale integratie

CORRELATIONS

/VARIABLES=Soc.Int_geen Soc.Int_geld Soc.Int_activiteit Soc.Int_lid Soc.Int_vrijwilliger

/PRINT=TWOTAIL NOSIG FULL

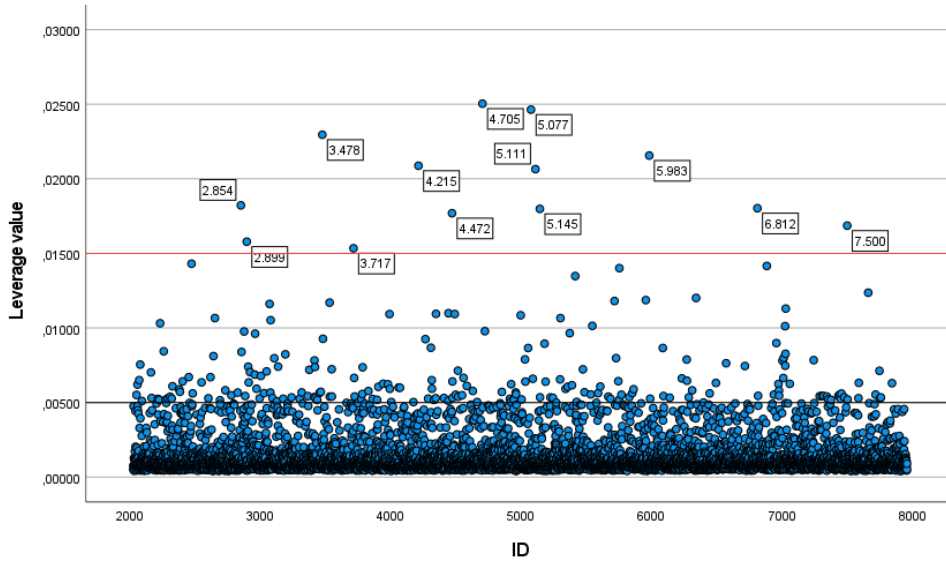
/STATISTICS DESCRIPTIVES

/MISSING=PAIRWISE.

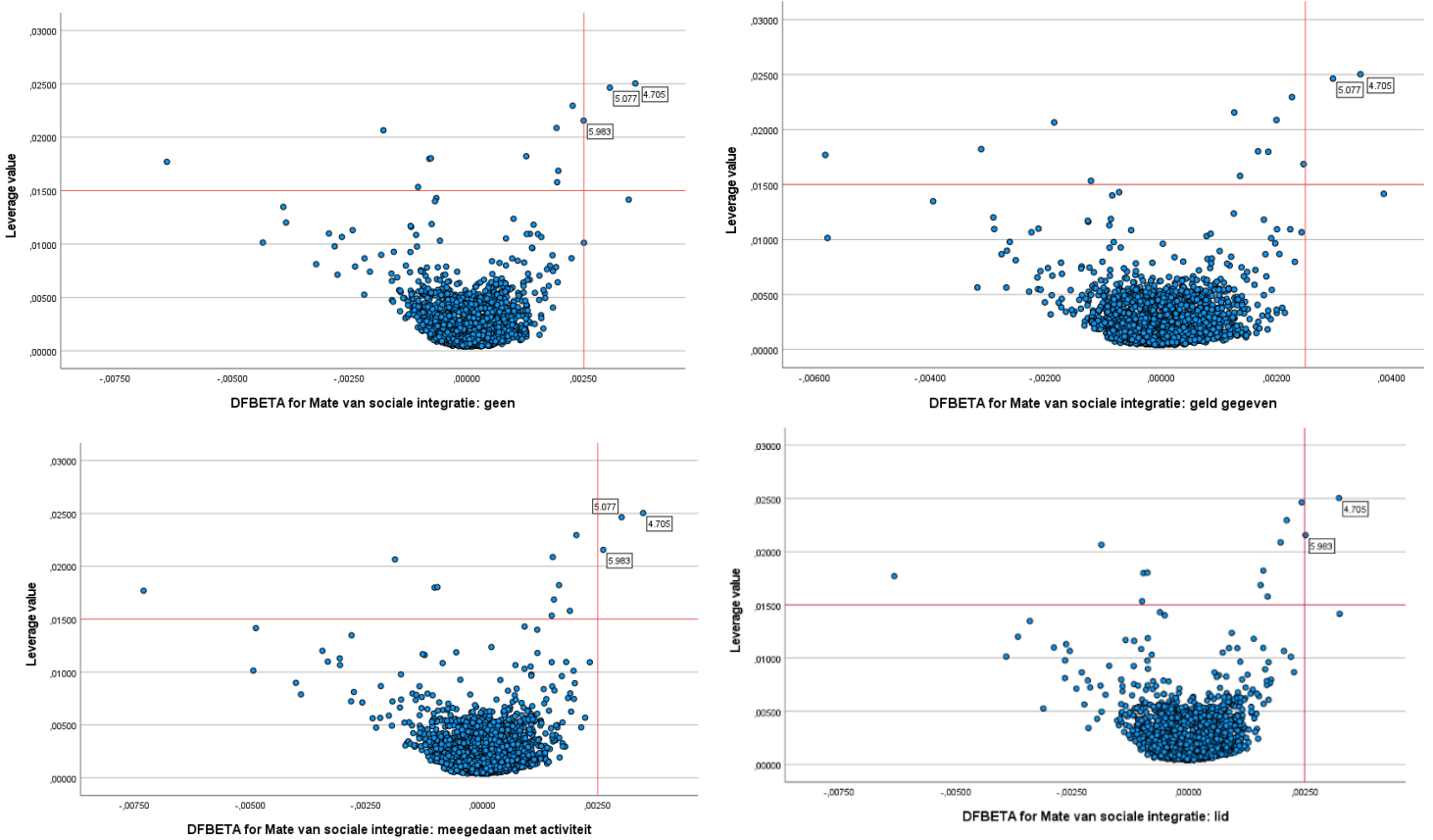
Bijlage 3

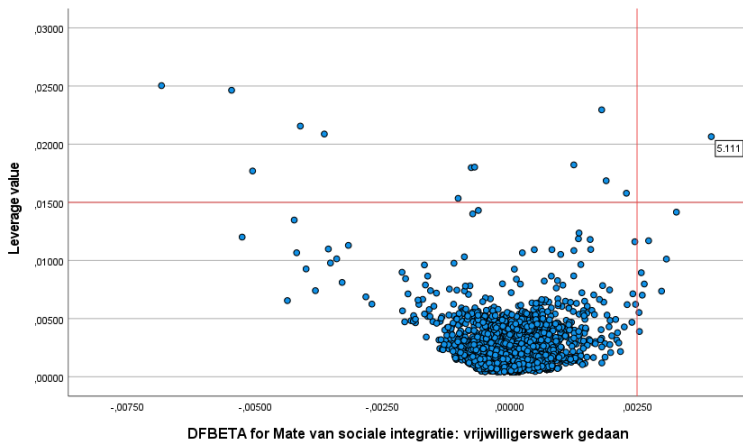
Uitbijters

Figuur 3: Uitbijters aan de hand van de leverage methode

Figuur 4: Uitbijters aan de hand van de leverage methode en de DFBETA methode (sociale integratie)

Verantwoording figuur 3 en 4

Figuur 3

De grafiek in figuur 3 geeft alle cases uit de dataset weer door middel van blauwe punten. De X-as geeft het casenummer weer en de Y-as de leverage score. Leverage score geeft aan welke punt(en) het verst verwijderd zijn van de rest van de waargenomen punten. Hoe verder de punt staat, des te groter de invloed. Er bestaat een vuistregel voor een grenswaarde. Komt een punt hierboven, dan zou er sprake zijn van een invloedrijke uitbijter. Voor dit model zou deze grenswaarde $(3 \cdot (9/5929)) = 0,005$ zijn. Deze lijn is de onderste zwarte lijn in de grafiek. Zichtbaar is dat deze grenswaarde niet passend is bij de geobserveerde cases. Hierom is voor een nieuwe grenswaarde gekozen op basis van welke cases het meest buiten de wolk van cases lijken te liggen. De nieuwe grenswaarde is 0,015. In figuur 3 is zichtbaar dat dertien cases boven deze grenswaarde liggen. De cases kunnen op basis van de leverage methode als uitbijters beoordeeld worden.

Figuur 4

De vijf grafieken in figuur 4 geven de uitbijters weer op basis van de leverage methode en de DFBETA methode. De DFBETA methode beoordeelt hoe groot de invloed is van een case op de grootte van een hellingscoëfficiënt (een bèta). Ligt een case buiten een bepaalde grenswaarde, dan wordt deze case gezien als een uitbijter op basis van de DFBETA methode. Als grenswaarde voor de DFBETA methode is 0,00020 gekozen (de verticale rode lijn in de grafieken). Deze grenswaarde is gekozen, aangezien het gros van de cases voor deze waarde ligt. In combinatie met de leverage methode kan beoordeeld worden welke cases als uitbijters aangewezen kunnen worden. In dit geval liggen deze cases rechtsboven in de grafieken, buiten beide grenswaardelijnen. Voor elke *sociale integratie* variabele is een grafiek gemaakt waarin de uitbijters zijn aangewezen. Na alle grafieken bekeken te hebben, kunnen casenummers 5077, 4705, 5983 en 5111 aangewezen worden als potentiële uitbijters.

Tabel 18: Parameters van de logistische regressie (zonder uitbijters)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Constant	,665	,347	3,670	1	,055	1,945		
	Mate van sociale integratie: geen	-,124	,031	16,028	1	<,001	,883	,831	,939
	Mate van sociale integratie: geld gegeven	,018	,034	,275	1	,600	1,018	,952	1,089
	Mate van sociale integratie: meegedaan met activiteit	,107	,033	10,491	1	,001	1,113	1,043	1,187
	Mate van sociale integratie: lid	,085	,030	7,930	1	,005	1,089	1,026	1,156
	Mate van sociale integratie: vrijwilligerswerk gedaan	,081	,038	4,680	1	,031	1,085	1,008	1,168
	Leeftijd respondent	-,008	,002	17,540	1	<,001	,992	,989	,996
	Geslacht van respondent	-,503	,057	77,781	1	<,001	,604	,540	,676
	Lid van een politieke partij	,850	,127	44,646	1	<,001	2,340	1,823	3,003

Verantwoording tabel 18:

Wanneer we tabel 18 vergelijken met tabel 3 in de tekst, valt op de parameters van de hellingen een klein beetje hoger worden door het verwijderen van de uitbijters. Bij veel parameters is dit slechts een verschil van ongeveer 0,01 punt. De grootste verandering is van de constante, die door het verwijderen van de uitbijters met 0,09 verandert. Daarnaast verandert er niks aan de significantie van de helingscoëfficiënten. De verschillen zijn dermate klein dat er gekozen is om de uitbijters in de dataset te houden. Argumentatie hiervoor is dat ik het van belang acht dat ook de extreme waarden meegenomen worden in de analyse, aangezien de kans dat deze in de populatie bestaan ook reëel is.

Syntax

GRAPH

```
/SCATTERPLOT(BIVAR)=DFB1_socint_geen WITH LEV_1  
/MISSING=LISTWISE.
```

GRAPH

```
/SCATTERPLOT(BIVAR)=DFB2_socint_geld WITH LEV_1  
/MISSING=LISTWISE.
```

GRAPH

```
/SCATTERPLOT(BIVAR)=DFB3_socint_activ WITH LEV_1  
/MISSING=LISTWISE.
```

GRAPH

```
/SCATTERPLOT(BIVAR)=DFB4_socint_lid WITH LEV_1  
/MISSING=LISTWISE.
```

GRAPH

```
/SCATTERPLOT(BIVAR)=DFB5_socint_vrijwilliger WITH LEV_1  
/MISSING=LISTWISE.
```

Missende waarden verwijderen

Missende waarden zijn handmatig uit de dataset verwijderd. De statistische analyse is opnieuw uitgevoerd. Zodoende zijn de coëfficiënten uit tabel 18 berekend.

Multicollineariteit

In tabel 4 en 5 (in tekst) zijn de hellingen, p-waardes, de betrouwbaarheidsintervallen en VIF-scores van de onafhankelijke variabelen in het volledige model weergegeven. Het gaat in deze tabel voornamelijk om de VIF-scores en de betrouwbaarheidsintervallen. De VIF waarden zijn berekend door een reguliere lineaire regressie te schatten in SPSS. De hellingen en toetsen zeggen niks, maar de VIF-scores kunnen ons nog steeds een beeld geven van de mogelijke multicollineariteit.

VIF-scores

De meest problematische VIF-score is de bovenste. Deze score van 5,758 ligt boven de grenswaarde van 5. Dit betekent dat er sprake is van problematische multicollineariteit. Deze hoge score is te verklaren doordat de variabele *geen binding* het tegenovergestelde meet van de andere vier variabelen samen. Hiermee meten zij dus eigenlijk hetzelfde: de ene of er sprake is van geen binding, de andere of er sprake is van binding. Kortom, de variabelen zijn het tegenovergestelde van elkaar. Zoals in 4.2.3 *Multicollineariteit* is besproken is deze variabele nodig om goed te kunnen interpreteren welke variabele binnen het concept sociale integratie welke rol speelt en hoe dat mogelijk leidt tot politieke participatie. Hierom zal er geen actie op de variabele worden ondernomen. De variabelen horen bij elkaar en meten samen de mate van sociale integratie. De overige VIF-scores zijn niet problematisch groot, aangezien ze allen onder de grenswaarde van 5 vallen.

Betrouwbaarheidsintervallen

De betrouwbaarheidsintervallen in tabel 19 en 20 worden gebruikt om te beoordelen of er sprake is van een mediatie effect. Tabel 20 geeft de coëfficiënten van model 1 weer, waarbij de effect van *sociale integratie*, *geslacht* en *leeftijd* zijn meegenomen. Tabel 19 geeft model 3 weer, waarbij *sociale integratie*, *geslacht*, *leeftijd* en *lid van een politieke partij* zijn meegenomen. De verschillen tussen de betrouwbaarheidsintervallen zijn klein. Het minst verschilt de BHI van *sociale integratie: deelnemen aan een activiteit*. Het verschil tussen de twee intervallen is met 0,004 slechts 10,7%. Het grootste verschil tussen BHI's bevindt zich in *sociale integratie: vrijwilligerswerk*. Het verschil tussen de twee intervallen is 0,016 en is omgerekend 13,1%. Dit betekent dat de overlap tussen de intervallen groot is en dat daarmee het verschil tussen de hellingscoëfficiënten klein is.

Syntax tabel 4 en 5 (in tekst)

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT Dummy_Pol.Part

/METHOD=ENTER Soc.Int_geen Soc.Int_geld Soc.Int_activiteit Soc.Int_lid Soc.Int_vrijwilliger

Leeftijd LidPartij Geslacht.